

I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ

1. Обем и структура на пазара на електронните съобщения в България

1.1. Обем на пазара

По данни от регистъра на КРС, към 31.12.2018 г. общо 1120 предприятия са притежавали регистрация в него за намерение да осъществяват дейност по предоставянето на обществени електронни съобщения. В изпълнение на чл. 5 от Общите изисквания¹ и Решение № 49 от 24.01.2019 г. на КРС общо 1010² от регистрираните към 31.12.2018 г. предприятия са предоставили на комисията годишен отчет за дейността си през 2018 г. (делът на предоставилите отчет предприятия представлява 90,2% от регистрираните към посочената дата).

През 2018 г. дейност са осъществявали 849 предприятия, като в този брой са включени и 18 предприятия, които са преустановили дейността си по предоставяне на обществени електронни съобщения през годината и са предоставили отчет в изпълнение на чл. 5а от Общите изисквания (към 31.12.2018 г. тези предприятия са заличени от регистъра на КРС). В сравнение с предходния отчетен период (2017 г.), през 2018 г. се наблюдава ръст както на броя на предприятията, вписани в регистъра на КРС за предоставяне на обществени електронни съобщения с 1,5%, така и на броя на предприятията, реално осъществявали дейност през годината (увеличение с 0,8%).

През 2018 г. общият обем на пазара на електронни съобщения в България възлиза на 2,577 млрд. лв.³, като за първа година, след продължителен период на спад, се отчита значително нарастване – с 5,5% спрямо данните за 2017 г.⁴

На фигура 1 е представено изменението на обема на пазара на електронните съобщения в страната за периода 2014-2018 г.

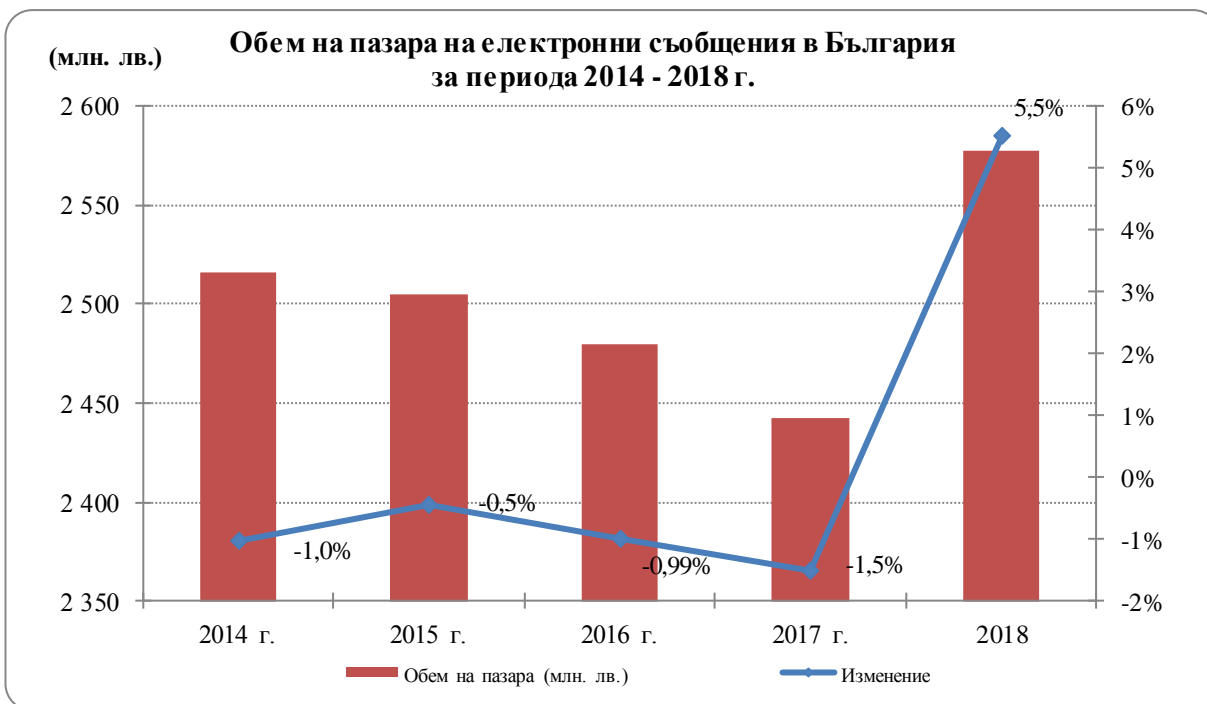
---

¹ Общи изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения (Обн. ДВ. бр.24 от 4 Март 2008г., изм. ДВ. бр.102 от 28 Ноември 2008г., изм. ДВ. бр.63 от 7 Август 2009г., изм. ДВ. бр.19 от 8 Март 2011г., изм. ДВ. бр.105 от 29 Декември 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.63 от 17 Август 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.4 от 14 Януари 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.54 от 15 Юли 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.90 от 10 Ноември 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.90 от 30 Октомври 2018г., изм. ДВ. бр.10 от 1 Февруари 2019г.).

² Данните са въз основа на постъпилата в КРС към 17.05.2019 г. информация.

³ Включително приходите от предприятията, преустановили дейността си през 2018 г.

⁴ За 2017 г. данните са актуализирани.

Забележка: За 2017 г. данните са актуализирани.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 1

Делът на общия обем на пазара на обществени електронни съобщения в обема на БВП⁵ на България за 2018 г. възлиза на 2,4%. Независимо от ръста в общия обем на пазара на обществени електронни съобщения, се наблюдава спад с 0,1 процентни пункта при неговия дял в БВП спрямо 2017 г., когато той е възлизал на 2,5%. Посоченият спад се дължи на по-голямото увеличение на БВП на България, спрямо ръста при обема на пазара на електронни съобщения.

1.2. Структура на пазара

Информация за структура на приходите от предоставяне на обществени електронни съобщения в България е представена в таблица 1 по сегменти, определени според вида на предоставяните услуги. През настоящата година, отчитайки значителното влияние, което оказват пакетните услуги в общия обем на пазара и върху отделните сегменти, е направено реструктуриране на информацията за приходите по сегменти. За целта приходите от пакетни услуги⁶, които в Годишния доклад от 2010 г. до 2017 г. се отчитат в самостоятелен сегмент „Пакетни услуги“, в настоящия Годишен доклад са разпределени⁷ в сегменти „Гласови услуги“, „Пренос на данни и достъп до интернет“ и

⁵ Изчислен по текущи цени. Източник: НСИ: <http://www.nsi.bg/bg/content/2206/%D0%B1%D0%B2%D0%BF-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5%D0%BD-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4-%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE-%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%BE>

⁶ Инсталационни такси и месечни абонаменти от предоставяне на две или повече от следните услуги: фиксиран достъп до интернет, фиксирана телефонна услуга, мобилна телефонна услуга, мобилен достъп до интернет или платена телевизия;

⁷ Разпределението на приходите от пакетни услуги (инсталационни такси и месечни абонаменти за фиксирана и мобилна телефонни услуги, достъп до интернет и телевизия) по отделни видове услуги, включени в пакета, се извършва и предоставя в Годишния отчет от предприятията, предоставили

„Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми“, а сегмент „Пакетни услуги“ отпада. Посоченото реструктуриране има за цел да представи информацията относно общия размер на приходите от предоставяне на основните услуги като цяло, независимо от това дали те се ползват самостоятелно или в пакет от потребителите.

С цел съпоставимост на данните, в таблица 1 са направени и съответните преизчисления за 2016 г. и 2017 г., като към всеки от сегментите е включена частта на приходите от сегмент „Пакетни услуги“, съгласно Годишния доклад за 2016 г. и 2017 г.

Таблица 1

Структура на пазара на обществени електронни съобщения в България по вид на предоставяните услуги за периода 2016 – 2018 г.

Услуги, чрез които се осъществяват обществени електронни съобщения	Приходи		
	2016 г.	2017 г. ¹	2018 г.
	(млн. лв.)		
1. Гласови телефонни услуги	1 337,972	1 264,695	1 204,420
1.1. Фиксирана телефонна услуга чрез географски номера от ННП, услугата "избор на оператор" и обществени телефони	172,640	136,744	117,875
1.2. Мобилна телефонна услуга чрез номера от ННП	1 153,572	1 115,949	1 069,931
1.3. Други гласови услуги ²	11,759	12,002	16,614
2. Услуги по предоставяне на линии под наем	26,597	23,212	20,147
3. Услуги за пренос на данни и/или достъп до интернет	709,554	750,475	887,172
4. Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и/или телевизионни програми	350,087	347,292	403,914
5. Други услуги³	55,759	56,650	61,450
ОБЩО	2 479,969	2 442,323	2 577,104

¹ Данните за 2017 г. са актуализирани

² Включват се приходите от предоставянето на VoIP (гласова IP услуга, при която не се използват номера (географски или негеографски) от ННП, услугата е без гарантирано качество и е необходимо потребителят да използва/разполага с достъп до интернет през съответно устройство - компютър/телефон)

³ Сегментът включва приходите от предоставяне на канална мрежа, услуги за достъп до спътникови системи, съвместно ползване, включително предоставяне на кули, мачти; тъмно влакно; съвместно разполагане (колокиране), извън случаите на взаимно свързване и други.

Източник: Данни, подадени в КРС

информация. Разпределението е въз основа на оценка, основаваща се на цените на самостоятелни услуги, които имат близки или сходни характеристики (например: включени в абонаментната месечна такса минути към национални фиксирани и/или мобилни мрежи, скорост на download от интернет пространството, брой включени телевизионни програми и др.) на услугите, включени в пакетната услуга.

Общият обем на пазара на електронни съобщения в България и през 2018 г. се определя основно от приходите от гласовите услуги и услугите за пренос на данни и/или достъп до интернет.

Въпреки че приходите от гласови телефонни услуги (фиксирана, мобилна и други гласови услуги) продължават да намаляват, както в абсолютно (с 4,8% за едногодишен период), така и в относително изражение (с 5,1 процентни пункта), делът им в общия обем на пазара на обществени електронни съобщения през 2018 г. запазва водещата си позиция с 46,7%. На второ място са услугите за пренос на данни и/или достъп до интернет, които заемат 34,4% от общия обем на пазара. Относителният дял на приходите от този пазарен сегмент в структурата на пазара нараства спрямо 2017 г. с 3,7 процентни пункта.

На фигура 2 е представено изменението на относителните дялове на приходите от електронни съобщителни услуги в структурата на пазара на електронни съобщения за периода 2016 – 2018 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 2

Спрямо предходната година през 2018 г. приходите в три пазарни сегмента бележат ръст, а именно:

✓ „Пренос на данни и/или достъп до интернет” – 18,2%, като в относително изражение за едногодишен период делът на сегмента нараства с близо 4 процентни пункта. Този ръст се дължи преди всичко на групата „Пренос на данни и/или достъп до интернет чрез мобилни наземни мрежи“, приходите от която са се увеличили с 32,8%;

✓ „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми” нараства с 16,3%. Това се дължи както на значителното увеличение на

приходите от IPTV (с 46,1% спрямо 2017 г.), така и на увеличението (с 13,4% спрямо 2017 г.) на приходите от спътникова (сателитна) телевизия;

✓ „Други услуги” бележи ръст от 8,5%. Основното увеличение тук е от услугата „Достъп до спътникови системи“, приходите от която са нараснали с 14,6% спрямо 2017 г. и от „Съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване, включително предоставяне на кули, мачти и други“ (с 12,4% спрямо 2017 г.). Приходите от услугата „Предоставяне на достъп до канална мрежа“, включени в този сегмент, също бележат ръст от 4,2%.

Сегментите, които през отчетния период отчитат спад в своя обем, са:

✓ „Гласови телефонни услуги” за поредна година бележи спад – 4,8% в абсолютно изражение, като най-значително е намалението при фиксираната телефонна услуга – 13,8%. В сегмента обаче се наблюдава значителен ръст на приходите от VoIP (с 66,8% спрямо 2017 г.).

✓ „Услуги по предоставяне на линии под наем” продължава да бележи намаление, възлизащо на 13,2% през 2018 г. спрямо 2017 г.

1.2.1* *Пакетни услуги

Независимо, че приходите от пакетни услуги в таблица 1 и фигура 2 по-горе не са представени като самостоятелен сегмент в структурата на пазара, следва да бъде отбелязано, че те продължават да имат ключова роля на пазара на електронни съобщения в България. През 2018 г., за поредна година, потреблението на пакетни услуги у нас нараства, като към 31.12.2018 г. 46% от абонатите на фиксирана телефонна услуга, 66% от абонатите на мобилна телефонна услуга, 35% от абонатите на фиксиран достъп до интернет, 82% от абонатите на мобилен достъп до интернет и 32% от абонатите на платена телевизия използват съответната услуга в пакет с други електронни съобщителни услуги. В резултат, общият обем на реализираните приходи (от инсталационни такси и месечни абонаменти) от пакетни услуги достига 1 041,267 млн. лв.⁸ което представлява ръст от 17,6% спрямо приходите през предходната година.

По данни, постъпили в КРС, през 2018 г. две предприятия са стартирали дейност по предоставянето на пакетна услуга - конкретно двоен пакет, включващ фиксиран достъп до интернет и телевизия. Така, през 2018 г. общият брой на предприятията, предоставящи пакетни услуги възлиза, на 89, което е с 5 по-малко в сравнение с предходната година (94 през 2017 г.).

Абонати на пакетни услуги

Броят на абонатите на пакетни услуги към края на 2018 г., съгласно данните, подадени от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения в България, нараства спрямо предходната година с 14,5% до 6,14 млн. В резултат, в периода 2017-2018 г., с 11,7 процентни пункта нараства и стойността на показателя „проникване по население“⁹, достигайки 87,7%.

⁸ Данните са включени в общия обем на пазара на електронни съобщения, разпределени по услуги, но са представени с оглед съпоставимост с предходните години.

⁹ Показателят е изчислен като съотношение между общия брой на абонатите на пакетни услуги и броя на населението към 31.12.2018 г. по данни на НСИ (Население по области, общини, местоживееене и пол: www.nsi.bg)

Разпределението на абонатите по видове пакетни услуги съобразно броя на включените в тях електронни съобщителни услуги в България е представено на фигура 3.

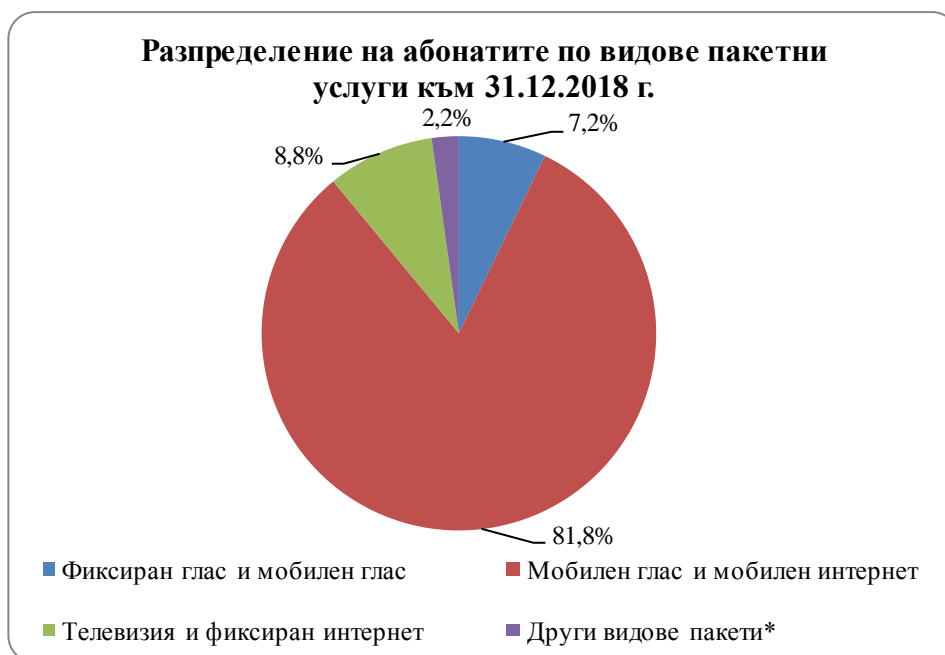

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 3

Данните, представени на фигура 3, потвърждават наблюдаваната през последните години тенденция на ръст в дела на пакетите, формирани от две електронни съобщителни услуги (двойни пакети). През 2018 г. двойните пакети обхващат 98,0% от общия брой абонати на пакетни услуги, като броят на абонатите на този вид пакети се увеличава с 15,0% спрямо данните от 2017 г. Интересът към четворните пакети продължава да нараства, като се отчита увеличение с 24,8% спрямо 2017 г. Както и през предходната година, през 2018 г. значително намалява (с 37,1%) броят на абонатите на тройни пакети, основно в резултат на намалението (с 46,1%) на абонатите на пакета „фиксиран глас, телевизия и фиксиран достъп до интернет“. Това се отразява и на дела на тройните пакети в общия брой абонати, при който се отчита спад с 0,6 процентни пункта спрямо 2017 г. за сметка на увеличение на дела на двойните и четворните пакети.

На фигура 4 е представено разпределението на абонатите според най-предпочитаните през 2018 г. пакетни услуги.

Забележка: В „Други видове пакети“ са включени абонатите на пакети, дялът на всеки от които не надвишава 2% в общия брой абонати на пакетни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

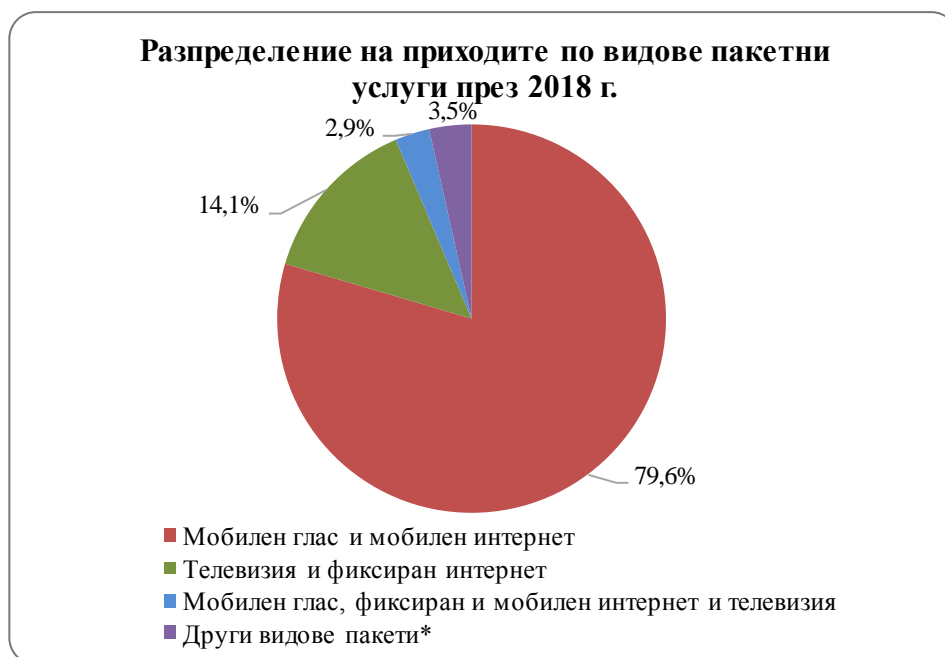
Фиг. 4

Броят на абонатите на най-предпочитаната от потребителите пакетна услуга – „мобилен глас и мобилен достъп до интернет“, е нараснал с 19,7% спрямо 2017 г. и в края на 2018 г. достига 5,021 млн. През 2018 г. 81,8% от абонатите на пакетни услуги ползват двойна пакетна услуга с включени мобилен глас и мобилен достъп до интернет, като се отчита увеличение с 3,6 процентни пункта в относително изражение. Броят на абонатите, които ползват втория по разпространение пакет („телевизия и фиксиран достъп до интернет“) през 2018 г. намалява със 7,7% и достига 538 хил. Фиксирана гласова услуга и мобилна гласова услуга в пакет, с относителен дял от 7,2% от общия брой абонати на пакети, се ползва от 441 хил. абоната, като спрямо 2017 г. се отчита увеличение с 2,3%. Въпреки все още незначителният им дял (под 2%), ръст се наблюдава при тройния пакет, включващ мобилен глас, фиксиран и мобилен интернет (с 84,0%) и при четворния пакет, който включва мобилен глас, фиксиран и мобилен интернет и телевизия (с 30,3%).

Приходи от пакетни услуги

Приходите от пакетни услуги през 2018 г. възлизат на 1 041,267 млн. лв. и отчитат ръст от 17,6% спрямо предходната година. Най-голям дял (95,1%) в общия обем на приходите от тези услуги, продължават да заемат двойните пакети, при които спрямо данните от 2017 г. е отчетен ръст с 18,2% в абсолютно изражение, а в относително - с 0,4 процентни пункта. Дялът на приходите от тройни пакети продължава да намалява и през 2018 г. (с 1,4 процентни пункта), което е следствие от отчетения с 35,3% спад в абсолютно изражение. Приходите от четворни пакети се увеличават с 68,7% спрямо 2017 г. и достигат 3,1% от общия обем на приходите в сегмента.

На фигура 5 е представено разпределението на приходите по видове пакетни услуги през 2018 г.

Забележка: В „Други видове пакети“ са включени приходи от пакети, дялът на всеки от които не надвишава 2% в общите приходи от пакетни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 5

През 2018 г. дялът на приходите от двойна пакетна услуга, включваща мобилна гласова услуга и мобилен достъп до интернет, нараства спрямо 2017 г. с 2 процентни пункта и достига 79,6% от общия обем на сегмента, а отчетеният ръст на приходите в абсолютно изражение е 20,6%. Приходите от двойната пакетна услуга „телевизия и фиксиран интернет“ отчитат увеличение с 9,4% спрямо 2017 г., но въпреки това е налице спад спрямо 2017 г. с 1,0 процентен пункт в дела им в общите приходи. През 2018 г. продължава отчетеното през предходната година намаление в приходите от тройна пакетна услуга с включени фиксиран глас, телевизия и фиксиран интернет и в резултат, дялът на приходите от тази пакетна услуга вече е под поставената граница от 2%. Мястото на този пакет се заема от четворната пакетна услуга „мобилен глас, фиксиран и мобилен интернет и телевизия“, дялът на която плавно нараства след 2015 г., за да достигне 2,9% през 2018 г. В абсолютно изражение, приходите от този пакет нарастват със 74,4% за едногодишния период. Най-голям ръст в приходите през 2018 г. спрямо 2017 г. се отчита при тройния пакет „мобилен глас, фиксиран и мобилен интернет“ – 79,6%, който обаче все още заема незначителен дял в общите приходи (0,2%).

Обобщение

През 2018 г. в сегмента „Пакетни услуги“ се наблюдават следните тенденции:

- потреблението на двойни и четворни пакети продължава да нараства за сметка на тройните пакети;

- отново най-предпочитаните пакетни услуги са тези, които включват мобилна услуга – 90,4% от общия брой абонати използват пакети с включен мобилен глас, а 83,1% от абонатите ползват пакети с включен мобилен интернет;

- ръстът в общия обем на приходите от пакетни услуги се дължи основно на нарастването на реализираните приходи от пакети с включена мобилна услуга (мобилен глас и/или мобилен интернет).

1.2.2 Инвестиции

През 2018 г. 430 предприятия (403 през 2017 г.) са вложили инвестиции в изграждането и поддържането на обществени електронни съобщителни мрежи в размер на 438,060 млн. лв. при планирани през 2017 г. 382,713 млн. лв., което показва, че вложените инвестиции са с 14,5% повече от планираните от предприятията за 2018 г.

През годината във фиксирани мрежи за предоставяне на електронни съобщителни услуги са вложени инвестиции в размер на 147,031 млн. лв., като от тях 86,782 млн. лв. (с 13,223 млн. лв. повече спрямо предходната година) са вложени в мрежи за достъп от следващо поколение (NGA). Това води до увеличение с 2 процентни пункта на дела на инвестициите в NGA мрежи в общия обем на инвестициите, който за 2018 г. е 19,8%. Броят на предприятията, реализирали инвестиции в мрежи от следващо поколение през 2018 г., се е увеличил с 25 спрямо 2017 г. (193 предприятия през 2018 г., спрямо 168 предприятия през 2017 г.).

През 2018 г. вложените инвестиции в мобилни мрежи представляват 24,5% от общите инвестиции на предприятията, като се отчита намаление с 14,2 процентни пункта за едногодишен период. Вложените инвестиции в размер на 107,187 млн. лв. са с 8,3% по-малко от планираните от предприятията инвестиции в мобилни мрежи за 2018 г.

2. Гласови телефонни услуги

В обхвата на сегмента „Гласови телефонни услуги” се включват: фиксирана телефонна услуга чрез географски номера от Националния номерационен план (ННП), достъп до обществена телефонна услуга чрез услугата „избор на оператор”, телефонни услуги чрез обществени телефони, мобилна телефонна услуга чрез номера от ННП (включително SMS¹⁰ и MMS¹¹) и други гласови услуги (VoIP¹² услуги, предоставяне на гласова услуга чрез търговско представителство и др.).

В таблица 2 е представена обобщена информация за разглеждания сегмент през 2018 г., а именно: броят на предприятията, предоставяли услуги на този пазарен сегмент, броят на техните абонати/постове, ползвали гласови телефонни услуги, както и приходите от предоставените услуги.

Таблица 2

Брой предприятия, брой абонати/постове и приходи по вид на предоставяните гласови телефонни услуги през 2018 г.

¹⁰ Кратки текстови съобщения;

¹¹ Мултимедийни съобщения;

¹² Гласова IP услуга, при която не се използват номера от ННП, услугата е без гарантирано качество и е необходимо потребителят да използва/разполага с достъп до интернет през съответно устройство - компютър/телефон.

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата към 31.12.2018 г.	Брой абонати/постове към 31.12.2018 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС)	
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	Общо ²	в т.ч. от пакетни услуги
1. Фиксирана телефонна услуга	///	///	///	117,875	8,855
1.1. Фиксирана телефонна услуга чрез номера от ННП и услугата "избор на оператор"	25	1 080 760*	495 704	117,491	8,855
1.2. Телефонна услуга чрез обществени телефони	3	6 340**	///	0,384	///
2. Мобилна телефонна услуга чрез номера от ННП	4	8 387 160	5 550 008	1 069,931	550,714
3. Други гласови услуги	25	///	///	16,614	///
Общо		///	///	1 204,420	559,570

¹ Вкл. абонати на пакетни услуги

² Вкл. частта на приходите от предоставяне на гласови услуги, включени в пакет с други електронни съобщителни услуги

* Брой постове на абонати на фиксирана гласова телефонна услуга

** Брой обществени телефони/телефонни кабинни

Забележка: Символът /// означава, че информацията не е приложима за посочения показател или представлява търговска тайна, навсякъде в този документ, където той е ползван.

Източник: Данни, подадени в КРС

В края на 2018 г. броят на предприятията, декларирали дейност по предоставянето на фиксирана телефонна услуга възлиза на 25, т.е. с едно предприятие повече в сравнение с края на 2017 г.¹³ Предприятията, които предоставят услуги от групата „Мобилна телефонна услуга чрез номера от ННП“ също се увеличават с едно и към 31.12.2018 г. активните са четири. Други гласови услуги в края на 2018 г. предоставят 25 предприятия при 28 през предходната година. Броят на предприятията, които предоставят телефонна услуга чрез обществени телефони/кабинни е 3, включително „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД (БТК), и остава непроменен за едногодишния период.

През 2018 г. общият обем на реализираните приходи от гласови телефонни услуги с включени приходи от пакетни услуги, възлиза на 1 204,420 млн. лв. и бележи спад (с 4,8%) спрямо предходната 2017 г., когато обемът на сегмента възлиза на 1 264,695 млн. лв.¹⁴

Тенденцията на спад на приходите в сегмент „Гласови телефонни услуги“ се запазва за поредна година, като през 2018 г. тя е провокирана от намаление в приходите от почти всички групи услуги, включени в сегмента. Изключение са общите приходи от други гласови услуги, където се отчита увеличение с 38,4%, дължащо се основно на ръст при предоставянето на VoIP услуги през 2018 г. с 66,8% в сравнение с предходната година. При останалите групи намалението спрямо данните от 2017 г. е както следва: 13,7% спад в приходите от фиксирана телефонна услуга чрез номера от ННП и услугата „избор на оператор“; 4,1% спад в приходите от мобилна телефонна услуга и 40,3% спад в приходите от обществени телефони/телефонни кабинни.

Фигура 6 представя разпределението на приходите на отделните услуги в обема на

¹³ Подробна информация относно предоставянето на фиксирана и мобилна телефонни услуги е представена в т. 2.1. и т. 2.2.

¹⁴ Показателите за 2016 г. и 2017 г. са преизчислени, като е включена частта на приходите от инсталационни такси и месечни абонаменти за фиксирана и мобилна телефонни услуги, включени в пакетни услуги с други електронни съобщителни услуги.

сегмента за периода 2016 – 2018 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 6

През 2018 г. структурата на пазарния сегмент „Гласови телефонни услуги“, представена чрез приходите по видове услуги, включени в сегмента, не се променя съществено. В общия обем на сегмента най-голям дял формират приходите от мобилна телефонна услуга (88,8%, при 88,2% за предходната година), следвани от приходите от фиксирана телефонна услуга чрез географски номера от ННП и услугата „избор на оператор“ (9,8%, при 10,8% през 2017 г.).

2.1. Фиксирана телефонна услуга

Участници на пазара

В края на 2018 г. общият брой на предприятията, оторизирани от КРС¹⁵ за предоставяне на достъп до фиксирана телефонна услуга чрез първично предоставен ресурс – географски номера и достъп до обществена телефонна услуга чрез услугата „избор на оператор“ възлиза на 24. С намерения за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез препродажба на фиксирана телефонна услуга чрез вторично получени номера са регистрирани 11 предприятия.

В края 2018 г. 19 предприятия предоставят достъп до фиксирана телефонна услуга на крайни потребители чрез първично предоставен ресурс – географски номера, което е с едно предприятие по-малко в сравнение с 2017 г., тъй като „Вестител БГ“ АД преустановява дейност по предоставянето на фиксирана телефонна услуга през 2018 г. Четири предприятия са декларирали дейност по препродажба на фиксирана телефонна

¹⁵ Предприятията, които имат разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера от Националния номерационен план (ННП), за предоставяне на фиксирана телефонна услуга.

услуга чрез вторично получени номера. Две от оторизираните предприятия са предоставяли само услуги на едро („транзит“ и „физическа реализация на взаимно свързване“), които са относими към предоставянето на фиксирана телефонна услуга. В резултат на това, към края на 2018 г. броят на активните предприятия, предоставящи фиксирана телефонна услуга, възлиза общо на 25, от тях 23 са предоставяли достъп до фиксирана телефонна услуга чрез географски номера на абонати, включително и препродажба чрез вторично получени номера.

През 2018 г. основните доставчици на фиксирана телефонна услуга за крайни потребители (услуга на дребно) са БТК, „А1 България“ ЕАД (А1) и „Теленор България“ ЕАД (Теленор).

Таблица 3

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи фиксирана телефонна услуга на дребно

Предприятие	2017 г.		2018 г.	
	Дял на база брой постове на абонати	Дял на база приходи	Дял на база брой постове на абонати	Дял на база приходи
БТК	61,7%	84,6%	60,7%	84,0%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	23,1%	6,6%	23,7%	7,7%
ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ ЕАД	13,4%	5,5%	13,5%	5,2%
Всички останали	1,9%	3,4%	2,2%	3,2%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от представените в таблицата данни, през 2018 г. спрямо 2017 г. не се наблюдава съществено изменение в пазарните дялове на предприятията, които формират около 98% от пазара, измерен в брой фиксирани телефонни постове на абонати на фиксирана телефонна услуга и около 97% от реализираните приходи от услуги на дребно. И през 2018 г. БТК продължава да има най-голям пазарен дял на база фиксирани телефонни постове, като намалението спрямо 2017 г. е с 1,0 процентен пункт, следван от А1 и Теленор, при които за едногодишния период се отчита минимално увеличение съответно с 0,6 процентни пункта и с 0,1 процентни пункта.

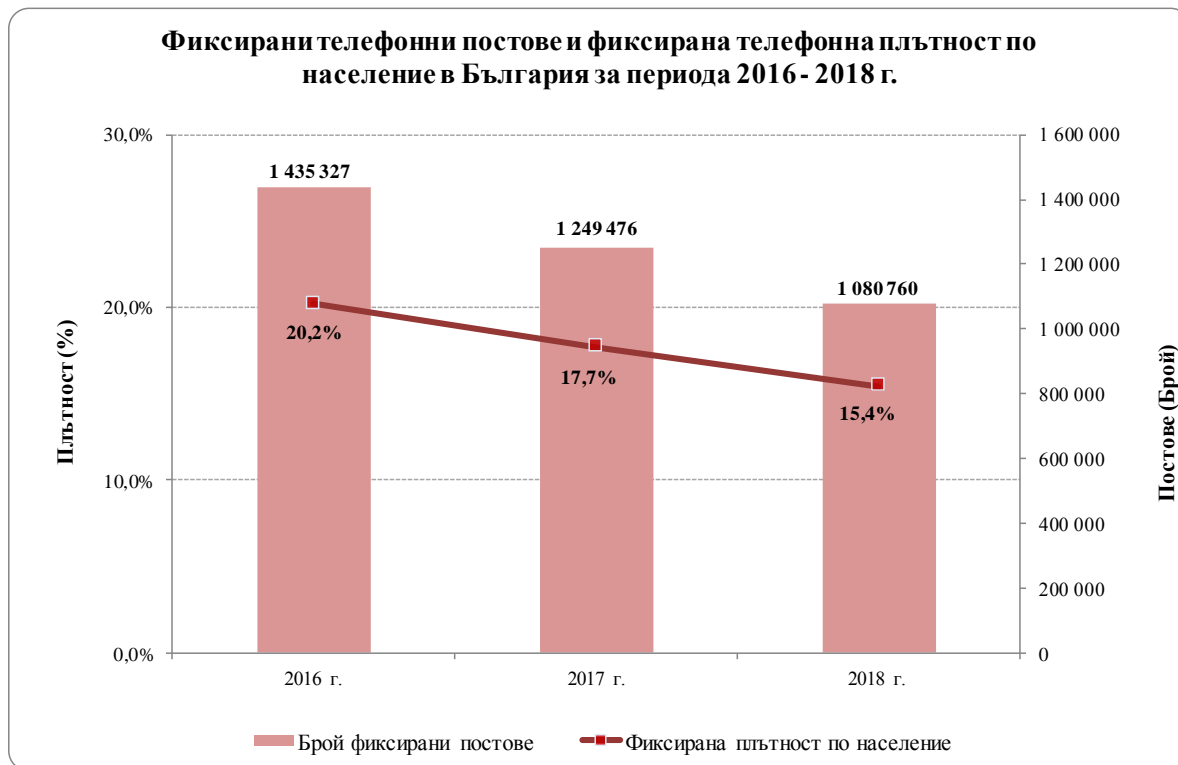
На база приходи от предоставяне на фиксирана телефонна услуга на крайни абонати, включително и частта на приходите от предоставяне на услугата в пакет с други електронни съобщителни услуги, също не се отчитат съществени изменения в пазарните дялове – при БТК се отчита едногодишен спад с 0,6 процентни пункта в сравнение с 2017 г. Пазарният дял на А1, изчислен на база приходи на дребно, се увеличава с 1,1 процентни пункта в сравнение с предходната година, докато този на Теленор намалява с 0,3 процентни пункта.

Телефонни постове на абонати на фиксирана телефонна услуга

Съгласно предоставената от предприятията информация относно дейността им по предоставяне на достъп на крайни потребители до фиксирана телефонна услуга, през 2018 г. за поредна година се отчита спад в броя на фиксираните телефонни постове. Този спад през 2018 г. в сравнение с 2017 г. възлиза на 13,5%, което е с 0,6 процентни пункта повече в сравнение със спада през 2017 г. спрямо 2016 г. (12,9%). Това се дължи както на намалението на броя на фиксираните телефонни постове на историческото предприятие с

14,9%, така и на спада в общия брой на фиксираните телефонни постове на абонатите на алтернативните предприятия с 11,2%.

На фигура 7 е представена информация относно изменението на броя на фиксираните телефонни постове и фиксираната телефонна плътност по население за тригодишен период.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 7

Намаляващият интерес на потребителите на гласови услуги към фиксираната телефонна услуга води до ежегодно намаление на броя на фиксираните телефонни постове, като за разглеждания тригодишен период (2016 г. – 2018 г.) общият отчетен спад при този показател възлиза на 24,7%. В резултат от намалението на общия брой фиксирани телефонни постове, стойността на показателя „фиксирана телефонна плътност по население” също намалява и през 2018 г. достига 15,4%¹⁶.

Потребление (трафик) на фиксирана телефонна услуга

Ежегодното намаление на броя на абонатите на фиксирана телефонна услуга очаквано води и до свиване на общото потребление на услугата. През 2018 г. обемът на изходящия трафик (измерен в минути), генериран от потребителите¹⁷ при осъществяването на национални (селищни и междуселищни повиквания, повиквания към

¹⁶ Показателят „фиксирана плътност по население” е изчислен като съотношение между общия брой на активните телефонни постове към 31.12.2018 г. и броя на населението към 31.12.2018 г. по данни на НСИ (Население по области, общини, местоживеене и пол: <http://www.nsi.bg/bg/node/2972>);

¹⁷ Включен е трафикът, генериран от абонати на фиксирана телефонна услуга (вкл. от услугата „избор на оператор“), както и трафикът от обществени телефони/кабини.

мобилни наземни мрежи и към негеографски номера) и международни повиквания, възлиза на 636,07 млн. минути и намалява със 17,9% в сравнение с 2017 г., при намаление от 19,9% в предходния едногодишен период.

Развитието на фиксираната телефонна услуга през последните години се изразява във включването на все по-голям обем телефонен трафик в месечните абонаменти. Трафикът от повиквания, който се заплаща от абонатите извън месечния абонамент представлява едва 15,3% от общо генерирания трафик, като за едногодишен период делът му е намалял с 2,5 процентни пункта. Това, както и устойчивата тенденция на намаление в потреблението на услугата като цяло, очаквано довежда до преустановяване на ползването на услугата „избор на оператор“. Само едно предприятие е декларирало предоставянето на тази услуга през 2018 г., като потреблението, измерено в обем генериран трафик и реализирани приходи, е символично.

Структурата на потреблението, от гледна точка на направленията на повикванията, не се променя съществено през 2018 г. в сравнение с предходните години. Фигура 8 представя разпределението на общия обем трафик, генериран от фиксирани мрежи.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 8

Както и през предходните години, през 2018 г. трафикът в рамките на мрежите (on net) генерира основната част от общо реализирания трафик – 44,9%. За поредна година обемът на трафика от тези повиквания намалява значително – с 25,2% спрямо предходната година, при 23,6% намаление за периода 2016-2017 г. Намаление се наблюдава и при обема на генерирания трафик от повикванията към други фиксирани мрежи (off net) с 19,1%, както и при международните повиквания с 14,3%. Ръст се отчита отново единствено при повикванията към мобилни мрежи – с 5,6% през 2018 г. при 8,1% за предходната година. Причината за това се дължи до голяма степен в увеличението на обема на този вид трафик, включен в абонаментите за фиксирана телефонна услуга. По данни от предприятията, предоставящи фиксирани телефонни услуги през 2018 г. 80,5% от общия обем на този трафик е от потребление, включено в абонаментите, като се отчита

ръст на показателя в сравнение с предходната година, когато стойността му е 71,3%. Като цяло, през 2018 г. 84,7% от общия трафик, генериран от абонатите на фиксирана телефонна услуга, са минути, включени в месечните абонаменти. Нарастването на този дял неминуемо оказва влияние върху структурата на приходите от фиксирана телефонна услуга.

Приходи от фиксирана телефонна услуга

През 2018 г. общият обем на реализираните приходи от предоставяне на фиксирана телефонна услуга¹⁸ възлиза на 117,875 млн. лв., което представлява спад с 13,8% спрямо 2017 г., при 20,8% за предходния едногодишен период.

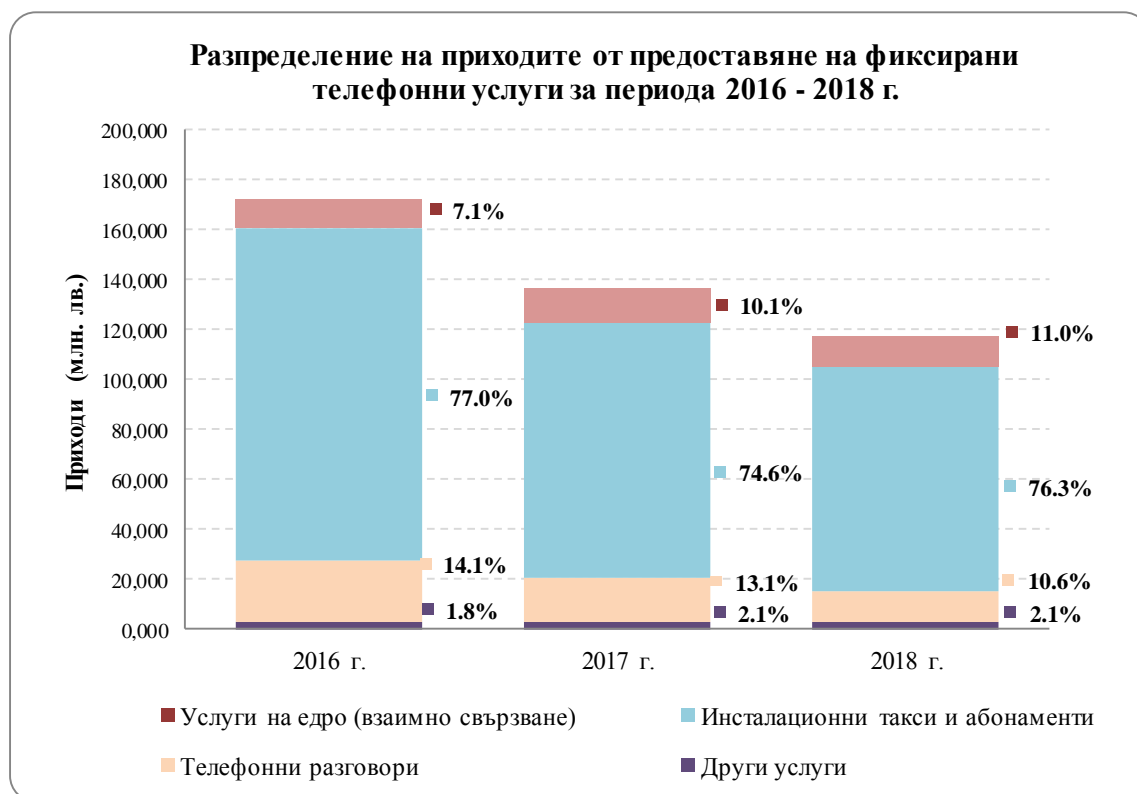
Основните изменения, отчетени по отношение на приходите от фиксирана телефонна услуга, реализирани през 2018 г., са както следва:

- спад в обема на приходите, реализирани от предоставяне на достъп до фиксираната телефонна услуга (инсталационни и абонаментни такси) с 11,9% в сравнение с 2017 г.;
- поради все по-големия дял на изговорените „безплатни минути“, включени в цената на месечните абонаменти, както и поради ежегодния спад в потреблението, реализираните приходи от трафик извън абонаментите отчитат спад с 30,2% в сравнение с 2017 г.;
- спад в обема на приходите от предоставяне на услугите на едро (включващи услугите по взаимно свързване - генериране, терминиране, транзит и физическа реализация на взаимно свързване) с 6,2%.

На следващата фигура е представено разпределението (структурата) на общите приходи от фиксирана телефонна услуга по основни групи услуги за периода 2016 – 2018 г.

---

¹⁸ Вкл. приходите от повиквания чрез услугата „избор на оператор“ и обществени телефони/кабини.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 9

Видно от данните в периода 2016 – 2018 г. структурата на пазара на фиксирана телефонна услуга не се променя съществено – основна част от общите приходи от фиксирана телефонна услуга (76,3% през 2018 г.) се формира от инсталационни и абонаментни такси от предоставяне на услугата на крайни потребители, като самостоятелна услуга и като част от пакетна услуга. В резултат от намаленото потребление на услугата и включването на значителен обем минути в абонаментните планове, приходите от трафик от телефонни повиквания ежегодно намаляват, което се отразява и върху дела им в общия обем на приходите, който през 2018 г. възлиза на 10,6%.

Обществени телефони

По данни на предприятията, към края на 2018 г. броят на обществените телефони и телефонните кабинки на територията на страната отново отчита спад (с 4,5%) в сравнение с предходната година и възлиза на 6340. Трафикът, генериран от обществените телефони и кабинки, формира едва 0,3% от общия трафик от фиксирана гласова телефонна услуга. През 2018 г. обемът му се задържа приблизително на нивото на предходната година, като дори се наблюдава малък ръст от 6,1%.

Като цяло обемът на трафика, приходите и броят на поддържаните обществени телефони и телефонни кабинки се формират почти изцяло от дейността на БТК, произтичаща от задълженията на предприятието в качеството му на доставчик на универсалната услуга¹⁹.

¹⁹ Подробна информация за предоставянето на универсална услуга е представена в т. 8.

Обобщение

И през 2018 г. намаляващият интерес на потребителите към ползването на фиксирана телефонна услуга за поредна година води до понижение на стойностите на всички основни показатели, както следва:

- спад в общия брой на фиксираните телефонни постове, включително и когато услугата се ползва в пакет с други електронни съобщителни услуги;
- намаленото потребление на услугата в комбинация с увеличаващия се дял на минутите потребление, включени в абонаментите, водят до спад в приходите от предоставяне на фиксирана телефонна услуга.

2.2. Мобилна телефонна услуга

Участници на пазара

През 2018 г. общият брой на оторизираните от КРС²⁰ предприятия за предоставяне на мобилна телефонна услуга е 5: А1, БТК, „Булсатком“ ЕАД (Булсатком), Теленор и „Ти.Ком“ АД. Представените от тях данни в КРС за отчет на дейността им през 2018 г. показват, че 4 от предприятията реално са предлагали и предоставяли услугата на пазара през 2018 г. – А1, БТК, Булсатком и Теленор. С Решение № 510/14.09.2017 г. КРС прехвърли разрешенията на „Макс Телеком“ ООД на „Ти.Ком“ АД. „Ти.Ком“ АД не е предоставяло мобилна телефонна услуга през 2018 г.

Видно от данните, представени в следващата таблица, към 31.12.2018 г. А1 продължава да има най-голям пазарен дял в сегмента на мобилна телефонна услуга на база брой абонати. През 2018 г.²¹ най-голям пазарен дял на база приходи от предоставяне на мобилна телефонна услуга на дребно притежава Теленор. Пазарният дял на Булсатком, изчислен както на база брой абонати, така и на база приходи, е символичен.

Таблица 4

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи мобилна телефонна услуга на дребно

Предприятие	2017 г.		2018 г.	
	Дял на база брой абонати	Дял на база приходи	Дял на база брой абонати	Дял на база приходи
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	39,3%	36,5%	39,4%	34,0%
ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ ЕАД	32,9%	37,6%	32,9%	38,9%
БТК	27,8%	25,9%	27,7%	27,0%
МАКС ТЕЛЕКОМ ООД	0,0%*	0,02%	///	///
БУЛСАТКОМ ЕАД**	0,0%	0,0%	0,01%	0,01%
ТИ.КОМ АД***	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

*Към 31.12.2017 г. предприятието няма абонати на мобилна телефонна услуга.

²⁰ Предприятия, които имат разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс –номера от ННП, за предоставяне на мобилна телефонна услуга;

²¹ Пазарните дялове са изчислени на база приходи от предоставяне на мобилна телефонна услуга на дребно (приходи на дребно от самостоятелно предоставяне на услугата и частта на приходите от предоставяне на услугата в пакет с други електронни съобщителни услуги). В Годишните доклади на КРС за 2010 - 2017 г. пазарните дялове на база приходи са изчислени въз основа на приходите на едро от предоставяне на мобилна телефонна услуга и приходите на дребно от самостоятелно предоставяне на услугата, без частта на приходите от предоставяне на услугата в пакет с други електронни съобщителни услуги.

**Предприятието не предоставя мобилна телефонна услуга през 2017 г.

***Предприятието не предоставя мобилна телефонна услуга през 2017 г. и 2018 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Данните в таблица 4 показват, че измененията в пазарните дялове на А1, Теленор и БТК през 2018 г. са незначителни и те не водят до пренареждане на позициите в сегмента спрямо предходната 2017 г.:

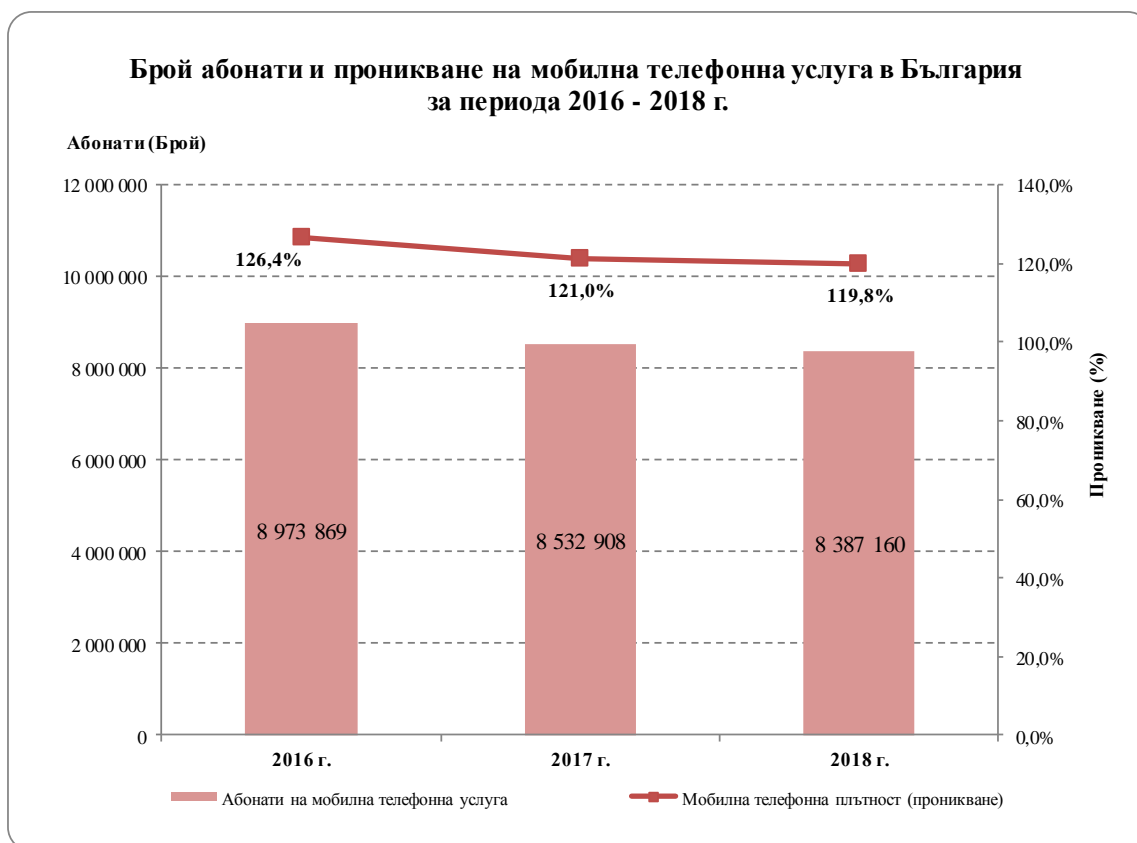
- относителният дял на А1, изчислен на база брой абонати, се увеличава за едногодишен период с 0,1 процентни пункта, а този, изчислен на база приходи, намалява с 2,5 процентни пункта;
- относителният дял на Теленор, изчислен на база брой абонати остава без изменение за едногодишен период, а този, изчислен на база приходи, се увеличава с 1,3 процентни пункта;
- относителният дял на БТК, изчислен на база брой абонати намалява за едногодишен период с 0,1 процентни пункта, а този, изчислен на база приходи, се увеличава с 1,1 процентни пункта.

Абонати на мобилна телефонна услуга

Към 31.12.2018 г. броят на абонатите на мобилна телефонна услуга (брой уникални SIM карти) възлиза на 8 387 160, като се отчита лек спад спрямо предходната година (с 1,7% в сравнение с 2017 г.; към 31.12.2017 г. броят на абонатите е 8 532 908). Данните, предоставени в КРС от предприятията, показват, че този спад продължава да бъде провокиран основно от намаление в броя на предплатените карти (спад със 7,7%) и в незначителна степен на спад в броя на абонатите по договор (с 0,5%). На следващата фигура е представена информация за броя на абонатите на мобилна телефонна услуга и проникването („мобилна телефонна плътност“) на услугата сред населението за периода 2016 – 2018 г.²²

---

²² Показателят „мобилна телефонна плътност“ е изчислен като съотношение между броя на абонатите на мобилна телефонна услуга към 31.12.2018 г. и броя на населението към 31.12.2018 г. по данни на НСИ (Население по области, общини, местоживееене и пол: <http://www.nsi.bg/bg/node/2972>).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 10

Към края на 2018 г. проникването на мобилната телефонна услуга в България достига 119,8%. В сравнение с предходните две години, през 2018 г. е налице забавяне в тенденцията на спад в броя на потребителите на мобилна телефонна услуга, в резултат на което, видно от данните на фигура 10, темпът на намаление при показателя „мобилна телефонна плътност” също се забавя и отчетеният спад за последната година е 1,2 процентни пункта.

На следващата фигура 11 са представени данни за съотношението между потребителите на предплатена мобилна телефонна услуга и абонати по договор. За разлика от наблюденията през 2017 г. значителен спад при броя на предплатените карти (с 22,5% спрямо 2016 г.) отчетеното през 2018 г. намаление има много по-слабо негативно отражение върху относителния им дял, който намалява само с 1 процентен пункт (до 16%) спрямо 2017 г. Съответно, дялът на абонатите по договор към края на 2018 г. достига до 84% от общия брой на потребителите на мобилна телефонна услуга у нас.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 11

Причините за отчетения през 2018 г. спад на броя и на относителния дял на предплатените карти (фигура 8) са комплексни – от една страна е налице остатъчен ефект от предприетите в съответствие със ЗЕС и Закона за противодействие на тероризма²³ през 2017 г. мерки от мобилните оператори по деактивиране на предплатени SIM карти на потребители, които имат над 10 регистрирани на свое име такива, а от друга, е налице и миграция от предплатена услуга към услуга по договор.

Потребление (трафик) на мобилна телефонна услуга

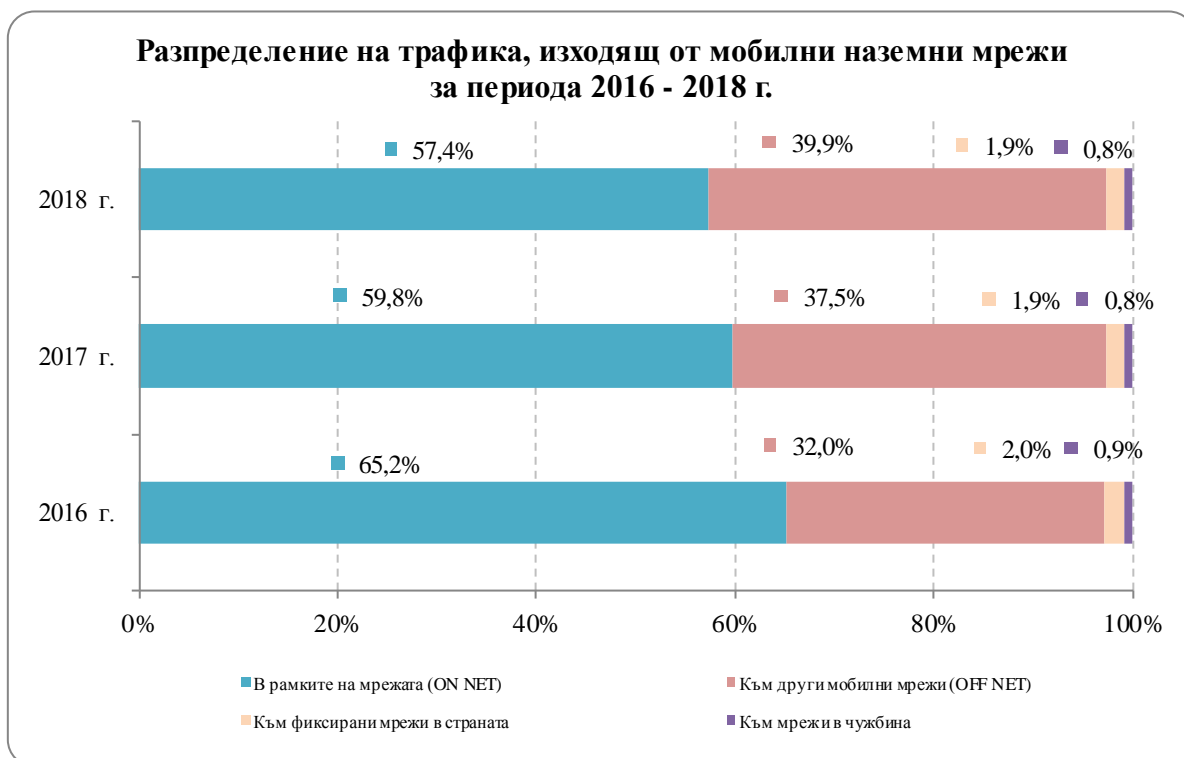
През 2018 г. общият обем на изходящия трафик²⁴ (измерен в минути) възлиза на 19 372,17 млн. минути и бележи ръст в размер на 2,8% спрямо предходната 2017 г. Отчетеният ръст в потреблението на мобилна телефонна услуга се дължи на увеличение на изговорените минути към други мобилни мрежи в страната (с 9,4%), към фиксирани мрежи в страната (с 2,3%) и на изговорените минути към мрежи в чужбина (с 3,5%). Потреблението в рамките на дадена мобилна мрежа продължава да намалява, като

²³ Чл. 138г. от ЗЕС (ДВ, бр. 103 от 27 Декември 2016 г.): Предприятията, предоставящи обществени телефонни услуги чрез фиксирани и/или мобилни наземни мрежи, нямат право да регистрират и/или да активират на името на един потребител повече от 10 телефонни номера, чрез които се предоставят предплатени телефонни услуги;

²⁴ Включва изходящ трафик, генериран от абонати на мобилна телефонна услуга в рамките на дадена мобилна мрежа (on net трафик), към други мобилни мрежи в страната (off net трафик), към фиксирани мрежи в страната и към мрежи в чужбина.

регистрираният през 2018 г. спад спрямо 2017 г. е 1,4%. Делът на потреблението (брой изговорени минути) в общото потребление на мобилна телефонна услуга от абонатите с предплатени SIM карти (4,1%) и от абонатите по договор (95,9%) остава непроменен спрямо отчетения дял на потреблението им за предходната 2017 г. И при двете категории абонати се наблюдава ръст в изговорените минути спрямо 2017 г., като при абонатите по договор увеличението е с 2,8%, а при абонатите с предплатени карти - с 1,8%.

Данните на фигура 9 показват, че и през 2018 г. трафикът в рамките на дадена мобилна мрежа (on net) продължава да има най-голям дял (57,4%) в общия обем на генерирания трафик в мобилни мрежи в страната. Той обаче продължава да намалява, като за периода 2016 – 2018 г. регистрираният спад е със 7,8 процентни пункта. В абсолютно изражение (брой минути) обемът на on net трафика намалява с 5,5% за същия период.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 12

Делът на трафика към фиксирани мрежи в страната, както и на трафика към мрежи в чужбина остава без изменение спрямо 2017 г. (фигура 12).

Отчетеният спад при дела на on net трафика е в резултат на увеличение на дела на трафика, генериран към други мобилни мрежи в страната (off net). За 2018 г. off net повижаванията заемат 39,9% от общия генериран трафик в мобилни мрежи у нас и бележат ръст от 7,9 процентни пункта за периода 2016 – 2018 г. В абсолютно изражение за посочения период се отчита повишение с 34,2% при off net трафика. Продължаващият и през 2018 г. ръст на потреблението извън рамките на собствената мрежа показва, че на пазара на мобилна телефонна услуга продължава да има силна конкуренция и крайните потребители разполагат с благоприятни условия за разговори извън собствената мрежа.

В резултат от въведената през 2017 г. благоприятна за потребителите регулация на цените за разговори в „роуминг като у дома“ в рамките на държавите от Европейската икономическа зона (ЕИЗ), през 2018 г. броят на реално изговорените минути в роуминг (изходящи повижавания в роуминг) от абонати на българските предприятия продължава да

нараства – с 57,2%, а този на входящите повиквания – с 46,3%.

Кратки мултимедийни и текстови съобщения

През 2018 г. продължава регистрираната през предходните години устойчива тенденция на спад на броя на изпратените SMS и MMS. За 2018 г. изпратените SMS възлизат на 397 млн. броя (спад с 15,1% спрямо 2017 г.), а изпратените MMS са 4,5 млн. броя (с 4,5% по-малко спрямо 2017 г.).

Независимо, че горепосочената регулация на цените за разговори в роуминг касае и SMS съобщенията в роуминг, през 2018 г. при тях също продължава да се отчита спад на потреблението – с 11,7%. За същия период потреблението на MMS съобщенията в роуминг нараства 4 пъти.

Приходи от мобилна телефонна услуга

През 2018 г. общият обем на приходите от предоставяне на мобилна телефонна услуга възлизат на 1 069,931 млн. лв. и за поредна година бележи спад (с 4,1% спрямо предходната 2017 г.). Обемът на приходите от предоставяне на мобилна телефонна услуга на дребно е 891,367 млн. лв., а на приходите от услуги на едро – 178,564 млн. лв. Данните, с които КРС разполага, показват, че регистрираният за 2018 г. спад в приходите от предоставяне на мобилна телефонна услуга е изцяло провокиран от намаление в приходите от услуги на дребно - с 6,1%. При приходите от услуги на едро (взаимно свързване) е налице ръст спрямо 2017 г. с 6,9%. Анализът на данните сочи, че основните причини за регистрираното намаление в приходите от предоставяне на мобилна телефонна услуга на дребно са следните:

- трайна тенденция на спад в броя на абонатите (с 26,1%) и в приходите (с 20,6%) от месечен абонамент и инсталационни такси от самостоятелно предоставяне на мобилна телефонна услуга в съчетание с недостатъчен темп на ръста в броя на абонатите (с 18,2%) и приходите (с 6%) от предоставяне на услугата в пакет с други електронни съобщителни услуги;

- през 2018 г. обемът на изговорените „безплатни минути“, включени в цената на месечния абонамент, достига 96,4% от общото потребление на мобилна телефонна услуга, а приходите от мобилни разговори намаляват с 22,1% спрямо предходната 2017 г.;

- независимо, че през 2018 г. потреблението на мобилна телефонна услуга в роуминг нараства с 51,4% спрямо 2017 г., благоприятната за потребителите регулация на цените за разговори и SMS съобщения в „роуминг като у дома“ в рамките на държавите от Европейската икономическа зона, рефлектира върху приходите от мобилна телефонна услуга в роуминг и те намаляват с 10,3%.

На следващата фигура е представено разпределението (структурата) на приходите от мобилна телефонна услуга по години за периода 2016 - 2018 г. Данните на фигура 13 сочат, че определящата роля на приходите от месечен абонамент и инсталационни такси от самостоятелно и пакетно предоставяне на мобилна телефонна услуга се запазва и през 2018 г. те продължават да заемат най-голям дял в сегмента (64,8%). В същото време, отчетеният ръст през 2018 г. в общия обем на приходите на едро се отразява положително и върху техния дял в сегмента, който достига до 16,7%. Делът на приходите от телефонни разговори (8,5%) за поредна година бележи спад – с 2 процентни пункта.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 13

При останалите услуги в сегмента не са налице значителни изменения за едногодишен период. Делът на приходите от SMS и MMS съобщения отчита незначително увеличение през 2018 г. (с 0,1 процентен пункт), докато при дела на приходите от други услуги е налице незначителен спад (с 0,3 процентни пункта).

Обобщение

Развитието на мобилната телефонна услуга през 2018 г. продължава да се характеризира със силна конкуренция между тримата основни участници на пазарния сегмент – А1, Теленор и БТК, като се наблюдават следните по-важни тенденции и изменения:

- забавяне на спада в броя на абонатите на мобилна телефонна услуга в сравнение с предходната 2017 г.;
- продължава тенденцията на спад в размера на приходите от предоставяне на мобилна телефонна услуга;
- спрямо 2017 г. се отчита ръст на приходите от услуги на едро (взаимно свързване);
- продължава устойчивият ръст в размера на общото потребление на мобилна телефонна услуга и ръст на реално изговорените минути в роуминг от абонати на българските предприятия.

3. Услуги по предоставяне на линии под наем

Информацията за общите приходи от предоставяне на услугата „линии под наем“, в това число и приходи от предоставяне на „международни линии под наем“, през 2018 г. потвърждава наблюдаваната през последните години категорична тенденция на свиване на този пазарен сегмент. Общите приходи от предоставяне на услугата през 2018 г. възлизат на 14,238 млн. лв,²⁵ като се отчита намаление с 21,3% спрямо приходите, реализирани през предходната година.

Обобщена информация за броя на предприятията, предоставяли услугата „линии под наем“, включително „международни линии под наем“, както и за размера на получените от тях приходи, е представена в таблица 5 по-долу.

Таблица 5

Брой предприятия, брой линии и приходи по вид на предоставяните линии под наем през 2018 г.

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2018 г.	Брой отдадени линии под наем към 31.12.2018 г.	Приходи през 2018 г. (в млн. лв. без ДДС)
1. Линии под наем на едро	20	2 301	9,543
1.1. Национални линии под наем	16	2 055	6,131
1.2. Международни линии под наем	9	246	3,412
2. Линии под наем на дребно	10	2 199	4,695
Общо	23	///	14,238

Източник: Данни, подадени в КРС

Участници на пазара

Съгласно подадената в комисията информация 23 предприятия (от 100 уведомили КРС за намеренията си да предоставят услугата „линии под наем“, вписани в публичния регистър към 31.12.2018 г.) са били активни на пазарния сегмент. Осем предприятия са предоставяли услугата както на пазара на дребно, така и на този на едро, а девет предприятия са предоставяли услугата „международни линии под наем“.

В таблици 6 и 7 са представени пазарните дялове на основните предприятия, предоставяли линии под наем на дребно/на едро през 2018 г.

Таблица 6

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи линии под наем на дребно

²⁵ Включени са приходите от национални линии под наем на едро и дребно, както и приходите от националните участъци на международните линии под наем. Не включва приходи от участъците на международните линии под наем извън територията на страната.

Предприятие	2017 г.		2018 г.	
	Дял на база брой линии на дребно	Дял на база приходи на дребно	Дял на база брой линии на дребно	Дял на база приходи на дребно
БТК	74,9%	79,8%	74,7%	69,7%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	14,8%	7,7%	12,5%	9,7%
СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС ЕАД	8,1%	9,0%	8,3%	10,8%
Всички останали	2,2%	3,4%	4,5%	9,7%

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2018 г. спрямо 2017 г. общият пазарен дял (95,5%) на база брой линии на дребно на трите основни предприятия намалява с 2,3 процентни пункта, като най-значително е намалението в дела на А1 – с 2,3 процентни пункта. На база приходи на дребно отчетеният спад в дела на трите предприятия е по-голям – с 6,3 процентни пункта. В резултат, останалите участници увеличават пропорционално дела си, както на база приходи, така и на база брой линии.

Таблица 7

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи линии под наем на едро

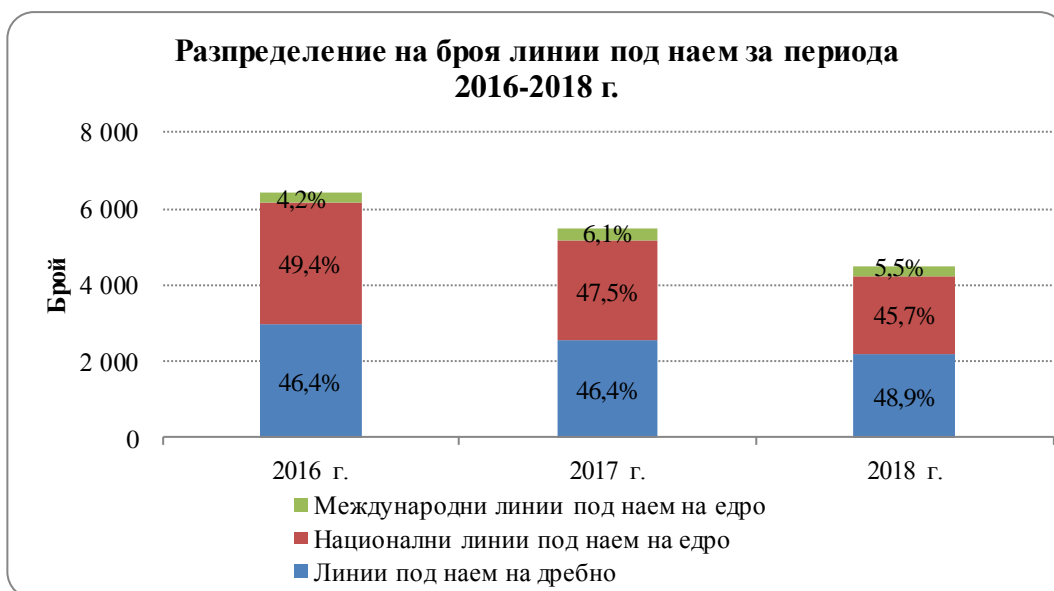
Предприятие	2017 г.		2018 г.	
	Дял на база брой линии на едро	Дял на база приходи на едро	Дял на база брой линии на едро	Дял на база приходи на едро
НОВАТЕЛ ЕООД	28,5%	35,4%	25,1%	25,7%
СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС ЕАД	22,5%	8,9%	22,8%	9,6%
БТК	17,6%	28,5%	16,6%	33,8%
Всички останали	31,4%	27,2%	35,5%	30,9%

Източник: Данни, подадени в КРС

Аналогична е ситуацията и при линиите под наем на едро. Делът на всички останали участници се увеличава, както на база брой линии (с 4,1 процентни пункта), така и на база приходи (с 3,7 процентни пункта), заемайки все по-голям пазарен дял спрямо основните три предприятия.

Брой линии под наем на едро и дребно

Общият брой предоставени линии под наем на едро и на дребно продължава да намалява и през 2018 г. спрямо предходната година отчетеното намаление е със 17,9%. Въпреки че новите поколения мрежи изискват все по-голям обем преносна среда и факта, че наетата линия е изключително рентабилна при големи обеми трафик, потребителското търсене се измества в посока търсене на нови продукти за достъп, които осигуряват нужното, а и по-високо качество на преноса, гъвкавост и адаптивност спрямо индивидуалните изисквания и при това на по-добра цена.

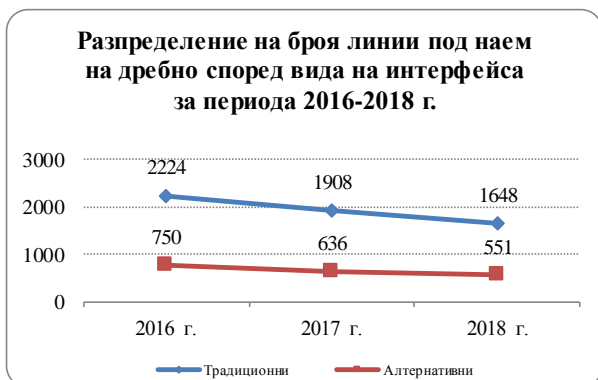

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 14

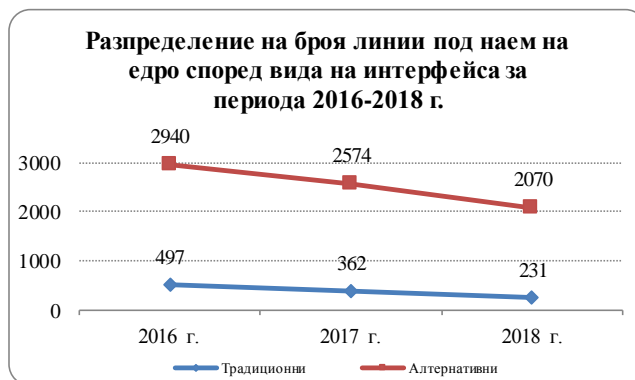
Разпределението на линиите под наем е показано на фигура 14. Поради значителното намаление в броя линии под наем на едро спрямо предходната година (с 21,6%), през 2018 г. се отчита увеличение с 2,5 процентни пункта на дела на линиите под наем на дребно за сметка на дела на линиите на едро. Относителният дял на международните линии под наем на едро не се променя съществено.

На фигури 15 и 16 е представено разпределението на броя предоставени линии под наем на едро и на дребно за периода 2016 – 2018 г. според вида на интерфейса.

Фиг. 15

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 16

Общият спад в линиите под наем на дребно през 2018 г. възлиза на 13,6%, като традиционните линии и алтернативните линии намаляват с почти еднакъв темп, съответно с 13,6% и с 13,4%. Отчетеният спад в броя линии под наем на едро е в резултат главно от драстичния спад от 36,2% в броя на традиционните линии на едро. Броят на алтернативните линии под наем на едро намалява с 19,6%.

Приходи от линии под наем

На фигура 17 е представена структурата на реализираните приходи от предоставяне на услугата „линии под наем” (на едро и дребно) за периода 2016-2018 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 17

Намалението на броя на линиите под наем като резултат води и до спад на приходите в пазарния сегмент. На фигура 17 са представени данните, които потвърждават наблюдаваната тенденция на намаляване на приходите, но също така показват и промяна в съотношението между тях. През 2018 г. за пръв път се отчита намаление в приходите от всички видове линии под наем, като най-значителен е спадът в приходите от международни линии под наем на едро – с 34,4%. Най-голям дял в приходите продължават да заемат приходите от национални линии под наем на едро – 43,1%, като спрямо предходната година се отчита увеличение с 4,6 процентни пункта в дела на тези линии в общия обем на сегмента. В абсолютно изражение приходите от национални линии под наем на едро намаляват с 11,9%. Приходите от линии под наем на дребно също отчитат спад, който е в размер на 20,9%, като делът на тези приходи запазва нивото си от предходната година. Понижение на приходите и в абсолютни, и в относителни стойности, е регистрирано при международните линии под наем на едро²⁶. Делът, който те заемат в общия обем на сегмента, се е понижил до 24,0%, което представлява намаление с 4,8 процентни пункта.

Обобщение

През 2018 г. в сегмента „Услуги по предоставяне на линии под наем” се потвърждават наблюдаваните през предходните години тенденции на:

- спад в броя линии под наем, особено при линиите под наем на едро. Най-силно изразен е спадът при традиционните линии на едро;
- спад в общия обем приходи от линии под наем, резултат както от намаляващия брой линии, така и от наблюдаваната през последните години тенденция на изместване на традиционните линии под наем от алтернативните такива, които се предоставят при аналогични параметри на значително по-ниски цени от традиционните;

²⁶ Включва приходи от националните участъци на международни линии под наем, не включва приходи от участъците извън територията на страната.

- миграция към нови продукти за достъп, много по-изгодни за потребителя, които напълно задоволяват изискванията на новите поколения мрежи и услуги.

4. Пренос на данни и достъп до интернет

Възходящото развитие на услугите за достъп до интернет и пренос на данни в страната се запазва и през 2018 г. През годината общият обем на реализираните приходи от услугите, включени в сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет“, възлиза на 887,172 млн. лв., като се отчита ръст от 18,2% спрямо предходната 2017 г.²⁷

В таблица 8 е представена обобщена информация за броя на предприятията, които през 2018 г. са предоставяли услуги на този пазарен сегмент, както и информация за броя на техните абонати/потребители и за размера на получените от тях приходи.

Таблица 8

Брой предприятия, абонати/потребители и приходи по вид на предоставяните през 2018 г. услуги за достъп до интернет и пренос на данни

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2018 г.	Брой абонати/потребители към 31.12.2018 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС)	
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	Общо ²	в т.ч. приходи на пакетни услуги
1. Услуги за достъп до интернет и пренос на данни на дребно	651	///	///	850,038	361,346
1.1. Достъп до интернет ³ , в т. ч.:	644	8 044 509	5 692 015	799,487	361,346
1.1.1. фиксиран	643	1 903 815	670 607	276,242	65,390
1.1.2. мобилен ⁴	5	6 220 041	5 100 755	523,246	295,955
1.2. Услуги за пренос на данни	57	///	///	50,305	///
1.3. Други услуги (хостинг, електронна поща и др.)	15	///	///	0,245	///
2. Услуги на едро	117	///	///	37,134	///
2.1. Предоставяне на капацитет за интернет свързаност (Peering и Transit)	85	///	///	23,886	///
2.2. Услуги за пренос на данни	16	///	///	4,584	///
2.3. Предоставяне на едро на достъп до интернет чрез мрежи за достъп от следващо поколение (NGA)	49	///	///	5,986	///
2.4. Други услуги на едро	9	///	///	2,678	///
Общо	679	///	///	887,172	///

¹Вкл. абонати на пакетни услуги

²Вкл. приходи от пакетни услуги

³Данните за общия брой абонати и приходи на услуги за достъп до интернет са получени на база постъпили в КРС данни от 90,9% от регистрираните предприятия.

⁴Вкл. се мобилен достъп с карти за данни или модем и пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет (включително абонати на пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове, чрез мобилни мрежи от трето и четвърто поколение UMTS/HSPA/LTE).

Източник: Данни, подадени в КРС

²⁷ Данните за 2017 г. са актуализирани.

Участници на пазара

Към 31.12.2018 г. общият брой на регистрираните в КРС предприятия с намерения да предоставят услуги за пренос на данни и/или достъп до интернет е 918, като посоченият брой е със 17 повече от регистрираните през предходната година. Броят на предприятията, предоставящи реално услуги за достъп до интернет и пренос на данни, е 679²⁸, като и тук се отчита увеличение спрямо 2017 г.²⁹ с 19 предприятия. Предприятията, предоставящи услуги на дребно, се увеличават за едногодишен период с 16 до 651, а тези, предоставящи услуги на едро, се увеличават с 9 и през 2018 г. предприятията, които предоставят услуги на едро, са общо 117 на брой.

През 2018 г. основните доставчици на фиксиран достъп до интернет за крайни потребители (услуга на дребно) са БТК, А1 и Булсатком.

Таблица 9

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи фиксиран достъп до интернет на дребно

Предприятие	2017 г.		2018 г.	
	Дял на база брой абонати на фиксиран достъп	Дял на база приходи от фиксиран достъп	Дял на база брой абонати на фиксиран достъп	Дял на база приходи от фиксиран достъп
БТК	26,8%	18,9%	27,1%	20,3%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	26,0%	18,6%	26,2%	19,7%
БУЛСАТКОМ ЕАД	8,7%	12,6%	8,9%	10,8%
Всички останали	38,5%	49,9%	37,8%	49,2%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от таблица 9, през 2018 г. и трите най-големи предприятия, осъществяващи дейност на пазара на фиксиран достъп до интернет на дребно са увеличили равномерно своя пазарен дял на база брой абонати. Отчетеното слабо увеличение е в рамките на 0,2 – 0,4 процентни пункта и не води до разместване на позициите на предприятията по отношение на пазарния дял на база абонати. Първите две предприятия – БТК и А1 запазват сходните си пазарни дялове на база абонати и през 2018 г. При пазарния дял на предприятията на база приходи от фиксиран достъп до интернет на дребно, включително и частта на приходите от предоставяне на фиксиран интернет достъп в пакет с други електронни съобщителни услуги, също се отчита ръст. БТК и А1 увеличават своя пазарен дял на база приходи съответно с 1,4 и 1,1 процентни пункта. Единствено делът на Булсатком на база приходи бележи спад от 1,8 процентни пункта спрямо 2017 г. При останалите предприятия се отчита лек спад с 0,7 процентни пункта, както на база абонати на фиксиран достъп, така и на база приходи.

През 2018 г. мобилен достъп до интернет предоставят и петте мобилни предприятия – А1, БТК, Булсатком, Теленор и Ти.Ком. В таблица 10 са представени дяловете им при предоставяне на мобилен интернет през 2017 и 2018 г.

²⁸ Включително и предприятията, уведомили КРС за прекратяване на дейността през 2018 г. и декларирали приходи през годината;

²⁹ Данните за 2017 г. са актуализирани.

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи мобилен достъп до интернет на дребно

Предприятие	2017 г.		2018 г.	
	Дял на база брой абонати на мобилен достъп	Дял на база приходи от мобилен достъп	Дял на база брой абонати на мобилен достъп	Дял на база приходи от мобилен достъп
БТК	35,8%	35,0%	34,8%	36,8%
А1 БЪЛГАРИЯ	29,6%	34,2%	32,8%	34,0%
ТЕЛЕНОР	34,5%	30,3%	32,4%	29,1%
БУЛСАТКОМ	0,04%	0,1%	0,03%	0,04%
МАКС ТЕЛЕКОМ	0,2%	0,4%	///	///
ТИ.КОМ*	0,0%	0,0%	0,03%	0,02%

*Предприятието не предоставя мобилен достъп до интернет през 2017 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните, представени в таблицата, единствено пазарният дял на база абонати на А1 отчита ръст спрямо 2017 г. в размер на 3,2 процентни пункта. Това е за сметка на другите две предприятия – БТК и Теленор, при които се отчита лек спад, съответно с 1,0 и 2,1 процентни пункта. При Булсатком изменението в посока намаление е несъществено (0,01 процентни пункта). Посоченият ръст в дела на А1, изчислен на база брой абонати на мобилен достъп, се отразява и в разместване на позициите на предприятията през 2018 г. спрямо 2017 г. При пазарния дял на база приходи, с включена частта на приходите от предоставяне на мобилен интернет в пакет с други електронни съобщителни услуги, единствено БТК отбелязва нарастване в размер на 1,8 процентни пункта. При останалите предприятия, предоставящи мобилен достъп до интернет, се отчита спад от 0,06 до 1,2 процентни пункта на база приходи за 2018 г.

Абонати на услуги за достъп до интернет

През 2018 г. се запазва тенденцията за ръст на броя на абонатите на услуги за достъп до интернет в страната. Към 31.12.2018 г. общият брой на абонатите на интернет услуги на дребно (фиксиран и мобилен достъп до интернет) е 8,045 млн. и бележи увеличение от 11,7% спрямо края на предходната година. Абонатите на пакетни услуги (с включен фиксиран и/или мобилен достъп до интернет) също нарастват, като за последната година увеличават броя си с 15,6% в абсолютно изражение и достигат 5,692 млн. През 2018 г. абонатите на пакетни услуги представляват вече 70,8% от общия брой абонати и спрямо предходната година отчетеното увеличение е с 2,4 процентни пункта.

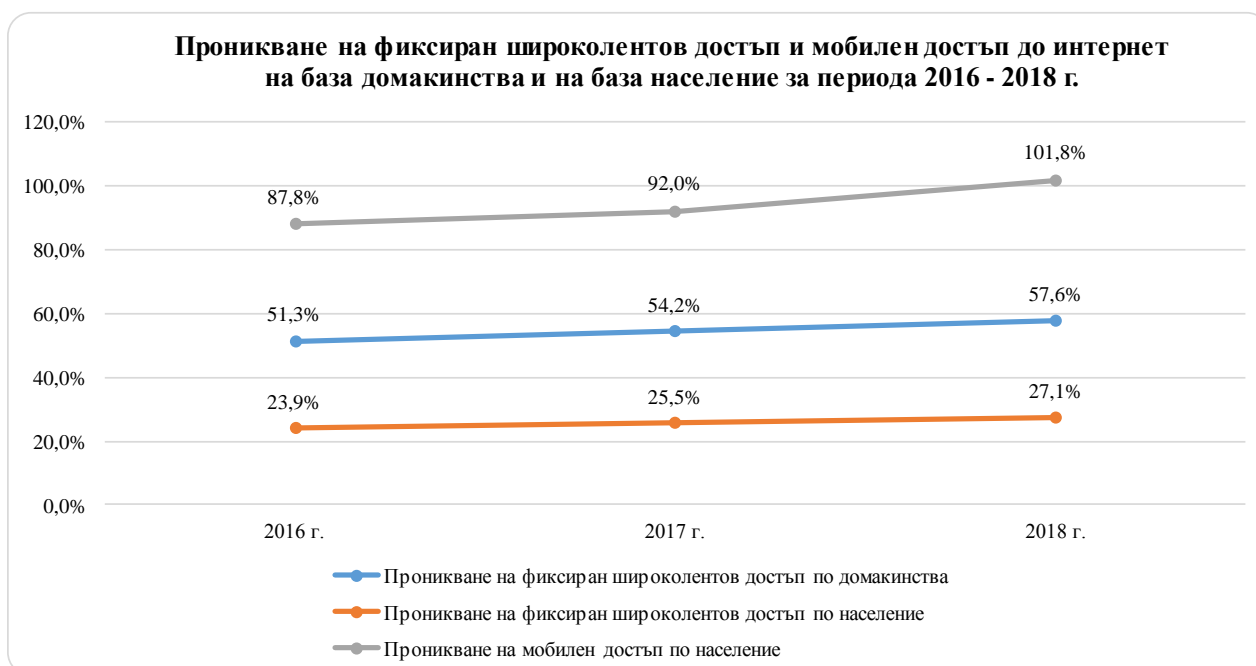
Броят на абонатите на фиксиран достъп до интернет (включително и на услуги, предоставяни в пакет)³⁰ запазва своя постоянен темп на растеж. За изминалата година броят на абонатите се увеличава с 5,6%, достигайки 1,904 млн. Делът на абонатите на фиксиран достъп продължава да намалява в общия брой абонати на достъп до интернет до 23,7%, като за една година се отчита спад от 1,3 процентни пункта.

³⁰ Включват се абонати на ADSL, LAN, RLAN, CATV, FTTx, сателитен достъп, фиксиран достъп през мобилна мрежа, както и брой линии за достъп до интернет на дребно чрез линии под наем и специално организиран достъп.

През 2018 г. броят на абонатите, използващи услуги за мобилен достъп до интернет³¹, се увеличава с 13,9% спрямо предходната година, като достига 6,220 млн. Нарастването се дължи и на увеличението с 19,9% спрямо данните от 2017 г. на броя на абонатите на мобилен достъп до интернет в пакет, който в края на 2018 г. възлиза на 5,101 млн. В резултат от преориентирането на потребителите към ползването на мобилен интернет в пакет се отчита спад със 7,1% спрямо 2017 г. в броя на абонатите, ползващи услугата самостоятелно (чрез карти за данни и/или модем) и в края на 2018 г. тези абонати намаляват до 1,119 млн.

През 2018 г. мобилен достъп до интернет чрез LTE предоставят и 5-те мобилни оператора в България. Броят на LTE абонатите за изминалата година отново отбелязва ръст от 32,6%, като към 31.12.2018 г. той достига 3,551 млн. Делът на LTE абонатите вече е 57,1%, а в относително изражение отчетеният ръст е с 8,1 процентни пункта.

На фигура 18 е представено проникването³² на широколентовия фиксиран достъп до интернет по население и домакинства³³ и на мобилния достъп³⁴ по население за периода 2016–2018 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 18

В края на 2018 г. проникването на широколентовия фиксиран достъп до интернет сред домакинствата в страната достига 57,6% спрямо 54,2% в края на предходната

³¹ Самостоятелна услуга чрез карти за данни или модеми и пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет, чрез мобилни мрежи от трето и четвърто поколение UMTS/HSPA+/LTE (включително пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове);

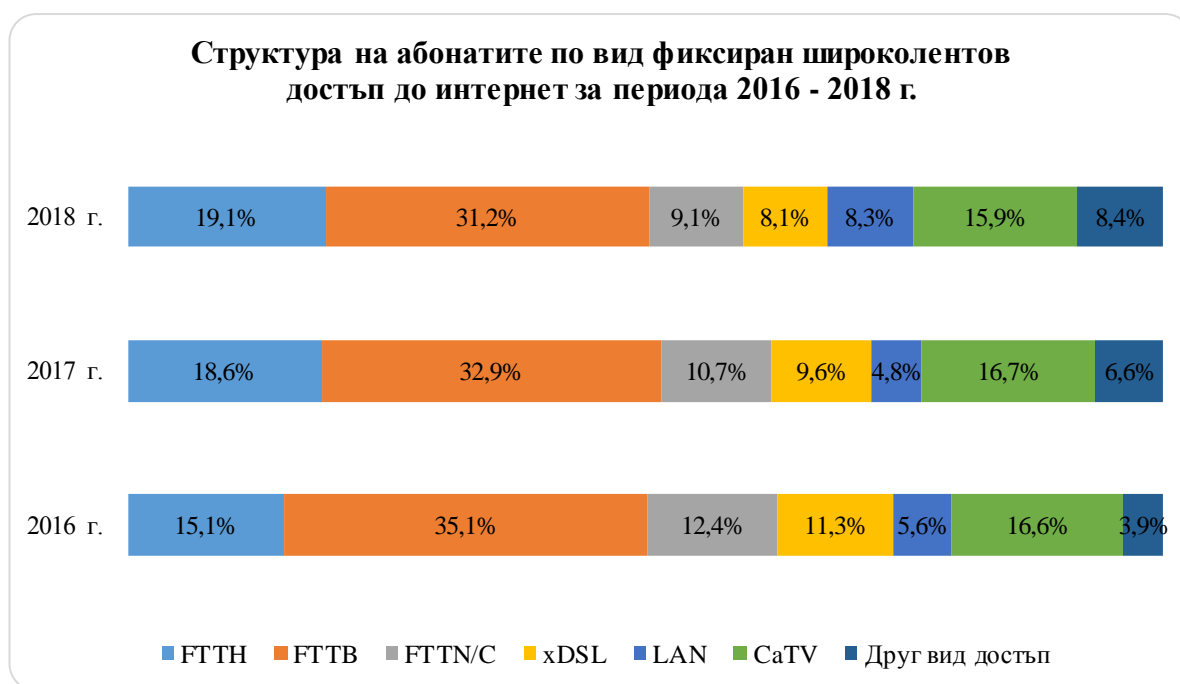
³² За изчисление на този показател са използвани данните от оценката на НСИ за населението на страната към 31.12.2016 г., 31.12.2017 г. и към 31.12.2018 г. и данните за броя на домакинствата от преброяването през 2011 г.;

³³ Използвани са данни за броя домашни абонати към края на съответната година;

³⁴ Включват се: абонати на пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет (включително абонати на пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове), абонати на самостоятелна услуга чрез карти за данни или модеми, както и потребители на услуги за мобилен достъп до интернет, предоставяни без отделен абонамент.

година. Стойността на показателя „проникване на фиксиран ширококолов достъп до интернет на база население” също нараства, като достига 27,1%, което представлява ръст с 1,6 процентни пункта. В резултат от продължаващото нарастване на броя на абонатите на мобилен достъп до интернет, показателят „проникване на мобилен достъп до интернет по население” също отчита ръст от 9,8 процентни пункта спрямо 2017 г., а за периода 2016-2018 г. този ръст е с 14,0 процентни пункта.

Структурата на абонатите по видове фиксиран достъп до интернет за периода 2016– 2018 г. е показана на фигура 19.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 19

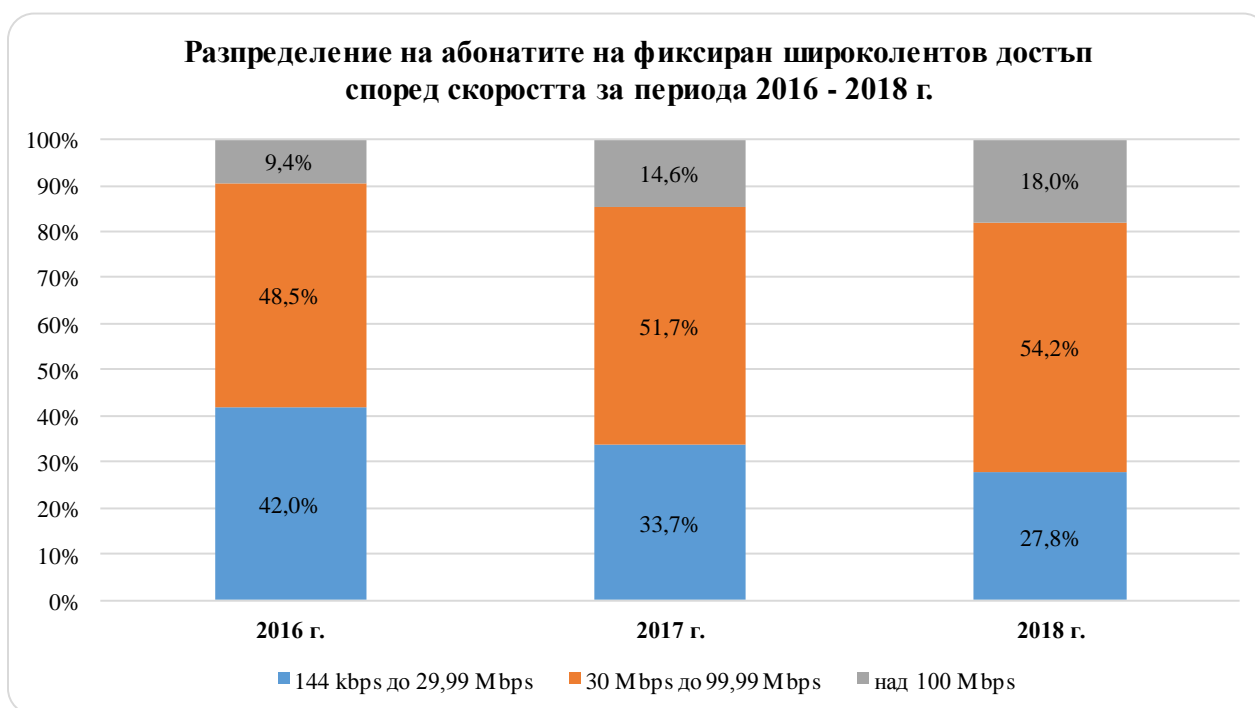
Към края на 2018 г. преобладаващата част от абонатите на фиксиран достъп до интернет в България продължава да ползва достъп чрез влакнесто-оптични мрежи (FTTH, FTTB и FTTN/C) – 59,4%. Спрямо 2017 г. се отбелязва лек спад от 2,8 процентни пункта, но въпреки това, за периода 2016 - 2018 г. броят на абонатите, ползващи достъп чрез влакнесто-оптични мрежи, се е увеличил с 6,0% в абсолютно изражение.

На следващо място се нарежда делът на абонатите на CATV достъп (базиран на мрежите за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и стандарт DOCSIS), който се запазва относително стабилен през периода 2016 - 2018 г. Към края на 2018 г. 94,1% от абонатите на CATV достъп ползват протокол DOCSIS 3.0, чрез който максималната скорост към абоната може да достигне до 200 Mbps, докато в края на 2016 г. ползващите DOCSIS 3.0 потребители са били 88,4% от абонатите на CATV достъп. Тенденцията на спад на абонатите на xDSL достъп, предоставян единствено от БТК, продължава и през 2018 г. Спрямо края на предходната година абонатите на този вид достъп са намалели с 11,2%, а за периода 2016 - 2018 г. спадът е с 19,6%. Миграцията на абонати от ADSL към оптичен достъп при БТК се запазва и през 2018 г., като за едногодишния период се отчита увеличение от 12,1% на абонатите на БТК, използващи влакнесто-оптични мрежи. За периода 2016 – 2018 г. ръстът се равнява на 29,7% в

абсолютно изражение. През 2017 г. БТК стартира предоставянето на VDSL достъп в страната³⁵, като към края на 2018 г. дялът на абонатите на БТК, които използват VDSL в общия брой абонати на предприятието, е 3,7% или с 2,5 процентни пункта повече спрямо 2017 г. Дяловете на абонатите на LAN и друг вид достъп през 2018 г. достигат съответно 8,3% и 8,4%. Най-значително увеличение на абонатите за тригодишния период, представен на фигура 19, се отчита в броя на абонатите на друг вид достъп (RLAN, фиксиран достъп през мобилни мрежи, комутируем достъп, достъп чрез спътникови мрежи) – със 140,7%.

В края на 2018 г. абонатите на фиксиран ширококолов достъп, използващи високоскоростен достъп чрез NGA мрежи³⁶, достигат 83,3% от общия брой абонати на фиксиран ширококолов достъп до интернет. Отчита се увеличение от 2,0 процентни пункта в сравнение с края на 2017 г. Възходящото развитие на ширококоловия достъп до интернет, реализиран чрез NGA мрежи, оказва положителна роля и върху скоростта на предлаганите интернет услуги. На следващата фигура е представено разпределението на броя на абонатите на фиксиран ширококолов достъп до интернет според скоростта на даунлоуд от международното пространство за тригодишния период 2016 – 2018 г.³⁷

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 20

³⁵ Списък по т. 2.3 от Приложение № 2 към Типово предложение за сключване на договор за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия - <https://www.vivacom.bg/bg/files/7119-spisyk-po-t-2-3-ot-prilojenie-2.pdf>;

³⁶ Включват се оптични (FTTB и FTTH), хибридни влакнесто-оптични (FTTN/C със скорост над и вкл. 30 Mbps), кабелни мрежи по стандарт DOCSIS 3.0, LAN и RLAN достъп със скорост над и вкл. 30 Mbps, както и фиксиран достъп през мобилни мрежи със скорост над и вкл. 30 Mbps;

³⁷ Не включва броя на абонатите, ползващи тесноколов достъп поради пренебрежимо малкия брой (0,003% от общия брой абонати).

В резултат от увеличаващия се брой абонати, ползващи оптична свързаност и кабелен протокол за достъп DOCSIS 3.0, расте броят на абонатите, ползващи интернет достъп със скорости над и включително 30 Mbps. Към края на 2018 г. над половината (54,2%) от потребителите на фиксиран ширококолов достъп ползват високоскоростен достъп със скорост на даунлоуд от международното пространство от 30 Mbps до 99,99 Mbps, като техният относителен дял се повишава общо с 2,5 процентни пункта спрямо данните за 2017 г. и с 5,7 процентни пункта спрямо края на 2016 г. Най-голям ръст се наблюдава при дела на потребителите на свръх-високоскоростен (над 100 Mbps) достъп, който за периода 2016 - 2018 г. се увеличава с близо 9 процентни пункта. Броят на абонатите на ширококолов достъп, ползващи скорости над 100 Mbps, се е увеличил и в абсолютна стойност. Спрямо 2017 г. 29,9% повече абонати ползват свръх-високоскоростен (над 100 Mbps) достъп. При абонатите, ползващи скорости от 30 до 99,99 Mbps, се наблюдава увеличение с 10,7%, а при абонатите, ползващи скорости до 29,99 Mbps се отчита спад с близо 13%.

Приходи от пренос на данни и достъп до интернет

През 2018 г. спрямо 2017 г. приходите³⁸ от сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет“ достигат 887,172 млн. лв. Отчетеният ръст с 18,2% спрямо данните от 2017 г. се дължи на увеличението на приходите от услугите на дребно, където ръстът е с 20,0%. Общият размер на приходите от услуги на дребно е 850,038 млн. лв., от които 799,487 млн. лв. са приходи от услуги за достъп до интернет. Приходите от услуги на едро са в размер на 37,134 млн. лв., където се отбелязва спад от 12,0% спрямо предходната година. На фигура 21 е представена структурата на реализираните приходи за периода 2016– 2018 г.³⁹

---

³⁸ Включва приходи от самостоятелно предлагани услуги за фиксиран и мобилен достъп до интернет на дребно, услуги за пренос на данни на дребно и услуги на едро (капацитет за интернет свързаност, услуги за достъп на едро, предоставяне на едро на достъп до интернет чрез мрежи за достъп от следващо поколение (NGA), услуги за пренос на данни на едро и приходи от достъп до интернет (фиксиран и мобилен), предоставян в пакет с други електронни съобщителни услуги);

³⁹ Данните за 2017 г. са актуализирани. Показателите за 2016 г. и 2017 г. са преизчислени, като е включена частта на приходите от инсталационни такси и месечни абонаменти за фиксиран и мобилен достъп до интернет, включени в пакетни услуги с други електронни съобщителни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 21

И през 2018 г. в общата структура на приходите в сегмента не се наблюдават съществени изменения и тя остава стабилна. Най-голям относителен дял (90,1%) продължават да заемат приходите от услуги за достъп до интернет на дребно, които през изминалата година отчитат ръст в абсолютна стойност от 20,9% спрямо 2017 г. Това нарастване е в резултат от съществения ръст на приходите от предоставяне на мобилен достъп до интернет спрямо предходната 2017 г. През 2018 г. спрямо 2017 г. ръстът на общите приходи от предоставяне на мобилен достъп до интернет е значителен – с 33,0% и е с 24,1 процентни пункта по-голям от този през предходния едногодишен период. В приходите от пакетни услуги, включващи мобилен достъп до интернет, се отчита значителен ръст от 56,3% спрямо 2017 г., а за периода 2016 – 2018 г. тези приходи са се увеличили с над 80%. Общите приходи от предоставяне на фиксиран достъп до интернет също отбелязват ръст в размер на 3,2%. Това се дължи основно на увеличението на приходите от самостоятелна услуга⁴⁰ с 8,5% за сметка на приходите от предоставянето на пакетни услуги с включен фиксиран достъп до интернет, които намаляват с 10,9% спрямо 2017 г. и с 14,0% спрямо 2016 г.

⁴⁰ Включват приходи от самостоятелен достъп до интернет, приходи от продажбата на ваучери и карти, приходи от достъп чрез линии под наем и специално организиран достъп.

Обобщение

През 2018 г. спрямо 2017 г. не се наблюдава изменение в тенденциите на развитие на сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет”. За поредна година се отчита:

- нарастване на броя на абонатите, което се обяснява основно с ръста в броя на абонатите на мобилен достъп до интернет, предоставян самостоятелно, както и с ръста на абонатите, ползващи пакетни услуги, в които е включен мобилен достъп до интернет;
- нарастване на дела на LTE абонатите в общия брой абонати на мобилен интернет;
- продължаващо нарастване на дела на абонатите в общия брой абонати на фиксиран достъп до интернет, които ползват фиксиран високоскоростен и свръх-високоскоростен достъп (в резултат от миграцията към NGA мрежи);
- ръст в общия обем на приходите от сегмента, поради увеличението на приходите от достъп до интернет и най-вече поради увеличението на приходите от пакетни услуги, включващи мобилен достъп до интернет.

5. Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми

През 2018 г. обемът на пазарния сегмент „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми” възлиза на 403,914 млн. лв. и бележи съществен ръст от 16,3% спрямо 2017 г.

Обобщена информация за броя на предприятията, предоставяли услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, за броя на техните абонати/потребители, както и за размера на генерираните от тях приходи, заедно със структурата на сегмента, е представена в таблица 11 и на фигура 19:

Таблица 11

Брой предприятия, брой абонати/потребители и приходи по вид на предоставяните през 2018 г. услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми в сегмента

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2018 г.	Брой абонати/потребители към 31.12.2018 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС)	
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	Общо ²	в т.ч. от пакетни услуги
1. Разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно³	253	2 027 583	652 985	368,240	120,352
1.1. Кабелна телевизия ⁴	229	558 749	341 936	103,289	63,022
1.2. Спътникова (сателитна) телевизия ⁴	3	1 027 743	114 429	177,101	21,090
1.3. IPTV ⁴	32	441 091	196 620	87,849	36,239
2. Наземно радиоразпръскване на радио- и телевизионни програми	63	<i>///</i>	<i>///</i>	<i>///</i>	<i>///</i>
3. Предоставяне на пренос/разпространение на радио- и телевизионни програми	12	175	<i>///</i>	35,673	<i>///</i>
3.1. Услуги за пренос на радио- и телевизионни програми	6	65	<i>///</i>	6,838	<i>///</i>
3.2. Услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, в т.ч. тв услуга на едро (чрез IPTV и/или DVB-C способ)	8	110	<i>///</i>	28,836	<i>///</i>
Общо	<i>///</i>	<i>///</i>	<i>///</i>	403,914	<i>///</i>

¹ Вкл. абонати на пакетни услуги.

² Вкл. приходи от пакетни услуги.

³ Данните за общия брой абонати и приходите от услугите за разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно са към 17.05.2019 г. на база постъпила информация от 90,9% от регистрираните предприятия.

⁴ Приходите от пакетни услуги по тв платформи са оценени на база разпределението на абонатите на пакетни услуги по платформи.

Източник: Данни, подадени в КРС

Според представените от предприятията данни, през 2018 г. е налице ръст на приходите при всички услуги в сегмента за разглеждания едногодишен период с изключение на услугите за пренос на радио- и телевизионни програми на едро. Най-висок ръст се наблюдава при приходите от IPTV на дребно – 46,1%. Приходите от кабелна и спътникова телевизия нарастват съответно със 7,2% и 13,4%, а услугите на едро за разпространение на радио- и телевизионни програми, в т.ч. услуга на едро чрез IPTV и/или DVB-C способ, бележат ръст от 5,6% спрямо предходния отчетен период. Единствено при приходите от услуги на едро за пренос на радио- и телевизионни програми се отчита спад спрямо данните за 2017 г., който възлиза на 7,5%.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 22

През 2018 г. най-голям дял в общия обем на сегмента (91,2%) продължават да заемат приходите от предоставяне на услуги на дребно за разпространение на радио- и телевизионни програми (фигура 22): кабелна телевизия, спътникова (сателитна) телевизия и IPTV. За поредна година приходите от сателитна телевизия заемат най-висок дял в общия обем на сегмента, като в относително изражение този дял намалява с 1,1 процентни пункта за едногодишен период, до 43,9%, следван от дела на приходите от кабелна телевизия, който намалява за едногодишния период с 2,1 процентни пункта и през 2018 г. възлиза на 25,6%. Делът на приходите от предоставяне на IP телевизия отбелязва най-значителният ръст в относително изражение спрямо 2017 г. – 4,4 процентни пункта, достигайки 21,7% в общия обем на сегмента. Най-ниските дялове заемат приходите от услуги на едро, съответно 7,1% от услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, в т.ч. услуга на едро чрез IPTV и/или DVB-C способ и 1,7% от услуги за пренос на радио- и телевизионни програми на едро.

5.1. Разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Участници на пазара

През 2018 г. броят на предприятията, предоставящи услуги по разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно, намалява с 2,4% до 253⁴¹ (таблица 11), като продължава тенденцията на спад, отчетена в последните няколко години.

Към 31.12.2018 г. общият брой регистрирани в КРС предприятия за предоставяне на кабелна телевизия е 308, като този на реално предоставялите тази услуга възлиза на 229 (намаляние със 7 спрямо 2017 г.). За поредна година броят на кабелните оператори

⁴¹ Включително и предприятията, уведомили КРС за прекратяване на дейността през 2018 г. и декларирали приходи през годината.

намалява в резултат на конкурентния натиск, оказван от най-големите участници на пазарния сегмент, предоставящи сателитна и IP телевизия.

Предприятията, които към 31.12.2018 г. предоставят услугата спътникова (сателитна) телевизия у нас, остават непроменени спрямо предходните години: Булсатком, БТК и А1.

Към 31.12.2018 г. 139 предприятия са регистрирали намеренията си да предоставят IPTV, като спрямо предходната година броят на реално предоставяните тази услуга нараства с пет предприятия до 32. Други 7 са заявили, че имат намерение да започнат предлагането ѝ през 2019 г.

На следващата таблица са представени относителните дялове на първите три предприятия, изчислени на база брой абонати и приходи от предоставяне на телевизионна услуга на дребно, вкл. частта от приходите от пакетни услуги с телевизия за периода 2017- 2018 г.

Таблица 12

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи платена телевизия на дребно за периода 2017-2018 г.

Предприятие	2017 г.		2018 г.	
	Дял на база брой абонати	Дял на база приходи	Дял на база брой абонати	Дял на база приходи
БУЛСАТКОМ ЕАД	34,3%	36,5%	39,1%	39,9%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	25,8%	21,1%	24,1%	24,9%
БТК	24,5%	22,5%	23,1%	21,4%
Всички останали	15,4%	19,8%	13,6%	13,8%

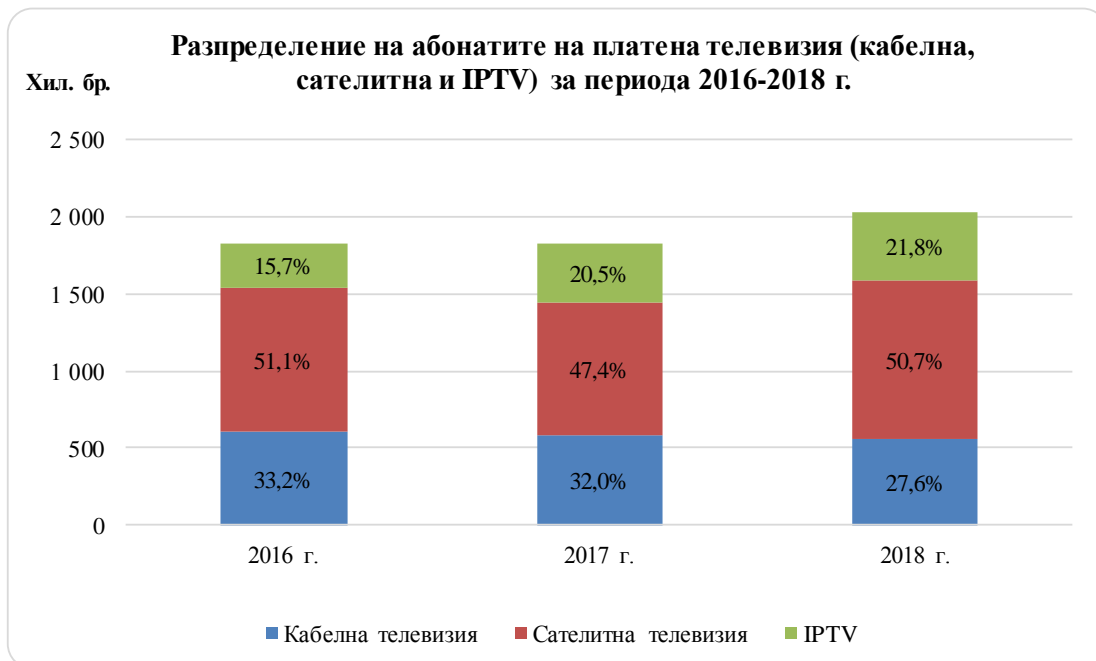
Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от представените в таблица 12 данни, позициите на най-големите предприятия по отношение на дяловете им в общия брой абонати на телевизия на дребно и в общия обем на приходите от предоставянето ѝ (включително частта от приходите от пакетни услуги с телевизия) се запазват и през 2018 г. Най-голям относителен дял както на база брой абонати, така и на база приходи, притежава Булсатком, следвано от А1 и БТК. Първото предприятие увеличава дела си и по двата показателя в рамките на едногодишния период, съответно с почти 5 процентни пункта на база абонати и с 3,4 процентни пункта на база приходи, което е индикация за засилване на пазарните му позиции пред основните му конкуренти. Делът на А1 намалява на база брой абонати с 1,7 процентни пункта, но нараства на база приходи с 3,8 процентни пункта спрямо предходната година, обхващайки относително сходни дялове от абонатите и приходите, съответно 24,1% и 24,9%. Отрицателно е изменението, отчетено спрямо 2017 г., при БТК. Дяловете на предприятието намаляват, като обхващат 23,1% от общия брой абонати и 21,4% от приходите. Поради различните посоки на изменение в дяловете на А1 и БТК на база приходи спрямо 2017 г., последното предприятие е изместено от позицията си, заемана през предходната година по отношение на този показател, от А1. Независимо от разнопосочното изменение на дяловете на най-големите предприятия на пазара на разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно за изследвания едногодишен период, техният съвкупен пазарен дял нараства както на база брой абонати (с 1,8 процентни пункта), така и на база приходи (с 6,0 процентни пункта) за сметка на всички останали участници на пазарния сегмент.

Абонати на услуги по разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Към 31.12.2018 г. броят на абонатите на платена телевизия на дребно за първи път минава границата от 2 млн. и достига 2,03 млн. абоната⁴², като показателят отбелязва значителен ръст от 11,3% спрямо предходната година. Отчетеният ръст в броя на абонатите е най-голям от 2011 г. насам.

На следващата фигура са представени дяловете на абонатите по платформи в общия брой абонати на платена телевизия за периода 2016-2018 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 23

За първа година най-значително увеличение се отчита в броя на абонатите на сателитна телевизия. През 2018 г. спрямо предходната година, ръстът на показателя е 18,9%, като към 31.12.2018 г. абонатите на сателитна телевизия достигат 1,028 млн. и представляват над половината от общия брой абонати на платена телевизия в страната (фигура 23).

Броят на абонатите на IP телевизия, както и относителният им дял в общия брой абонати на платена телевизия, продължават да нарастват и през 2018 г. Макар че броят нараства с почти двойно по-нисък темп спрямо предходния едногодишен период, делът на абонатите се увеличава с 1,3 процентни пункта и към 31.12.2018 г. достига 21,8%.

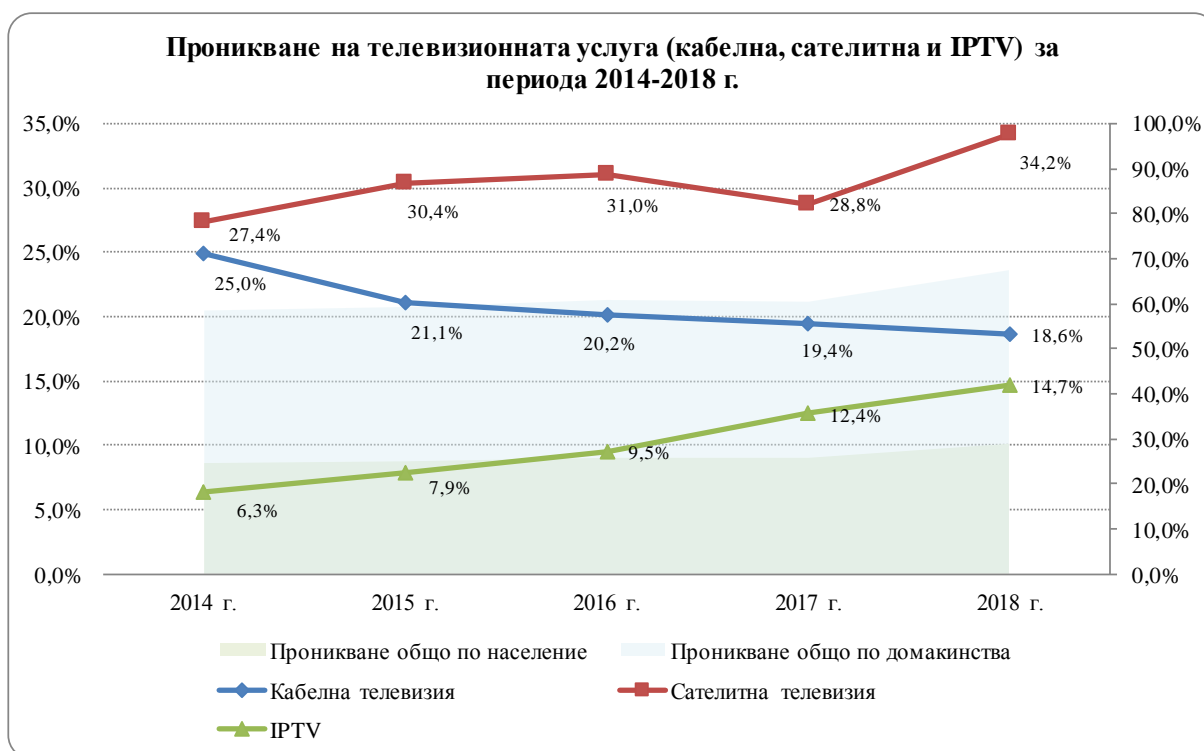
Тенденцията на спад в броя на абонатите на кабелна телевизия, наблюдавана през последните няколко години, продължава и през настоящия отчетен период. Спрямо 2017 г. абонатите на кабелна телевизия намаляват с 4,3%, като делът им в общия брой абонати на платена телевизия следва отчетената низходяща тенденция и намалява с 4,4 процентни пункта до 27,6%. Все повече се снижава разликата в абсолютно изражение между броя на абонатите на IP и кабелна телевизия, което от своя страна би довело до сходство в

⁴² Включително абонати на пакетни услуги, които към 31.12.2018 г. са 652 985.

дяловете на двете платформи в общия брой абонати на платена телевизия в краткосрочен до средносрочен бъдещ период.

Ръстът в общия брой на абонатите на платена телевизия рефлектира и върху проникването⁴³ в сред домакинствата. Отбелязан е най-големият ръст в проникването от 2011 г. насам – с 6,9 процентни пункта за едногодишен период, като към 31.12.2018 г. то достига до 67,5% (за сравнение, към края на 2017 г. този показател е 60,6%). Единствено проникването на кабелна телевизия бележи спад (от 0,8 процентни пункта) спрямо 2017 г., като делът ѝ в края на 2018 г. възлиза на 18,6%. Проникването на сателитната и IPTV телевизия нарастват съответно с 5,4 и 2,3 процентни пункта, достигайки 34,2% и 14,7% (фигура 24). Проникването на платена телевизия сред населението⁴⁴ на България продължава тенденцията си на ръст, като през 2018 г. той е в размер на 3,1 процентни пункта спрямо 2017 г. и достига 29%.

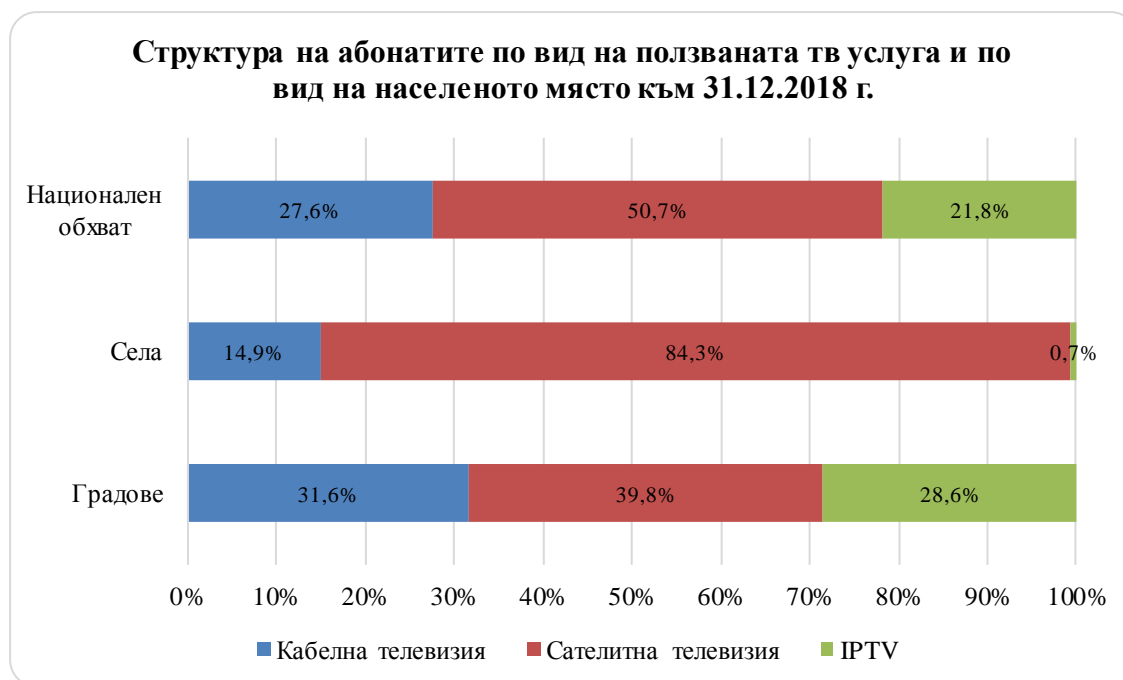
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 24

На фигура 25 е представена структурата на абонатите на платена телевизия според населеното място, в което използват тази услуга към 31.12.2018 г.

⁴³ Показателят е изчислен като съотношение между броя на абонатите на платена телевизия към 31.12.2018 г. и броя на домакинствата от последното официално преброяване на НСИ, проведено през 2011 г. (3 005 589 - обикновени домакинства).

⁴⁴ Показателят е изчислен като съотношение между общия брой на абонатите на платена телевизия към 31.12.2018 г. и броя на населението към 31.12.2018 г. по данни на НСИ (Население по области, общини, местоживееене и пол: <http://www.nsi.bg/bg/node/2972>)

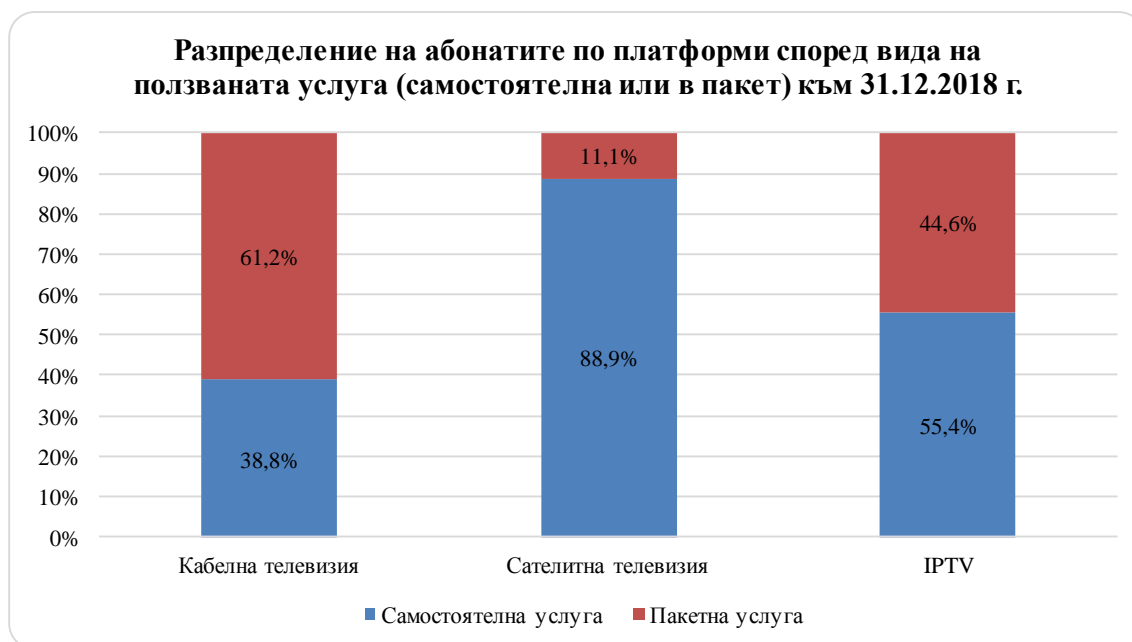

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 25

За поредна година дялът на абонатите на сателитна телевизия в селата е в пъти по-голям от дяловете на останалите две платформи, като спрямо 2017 г. той нараства с 2,7 процентни пункта за сметка на дела на абонатите на кабелна телевизия. В много села няма изградена абонатна мрежа и единствената алтернатива за достъп до платена телевизия остава сателитната. Въпреки това към края на 2018 г. броят на абонатите на IPTV в селата нараства 3 пъти, което се отразява и на дялът му – 0,7%, отбелязвайки ръст от половин процентен пункт за едногодишния период. От друга страна кабелните оператори и доставчиците на IP телевизия насочват усилията си предимно към привличане на потребители в градовете (99,2% от абонатите на IP телевизия и 86,8% от абонатите на кабелна телевизия са в градовете), поради очакваната по-голяма възвръщаемост на вложените инвестиции в изграждане на инфраструктура до крайния потребител. Това е видно и от структурата на абонатите в градовете (фигура 22). Абонатите на трите платформи заемат относително сходни дялове. За разлика от дяловете на абонатите на IPTV и сателитна телевизия в градовете, които нарастват съответно с 1,6 и 3,3 процентни пункта, този на абонатите на кабелна телевизия намалява, в съответствие с общия спад, наблюдаван на национално ниво, като обхваща 31,6% от общия брой на абонатите на платена телевизия в градовете.

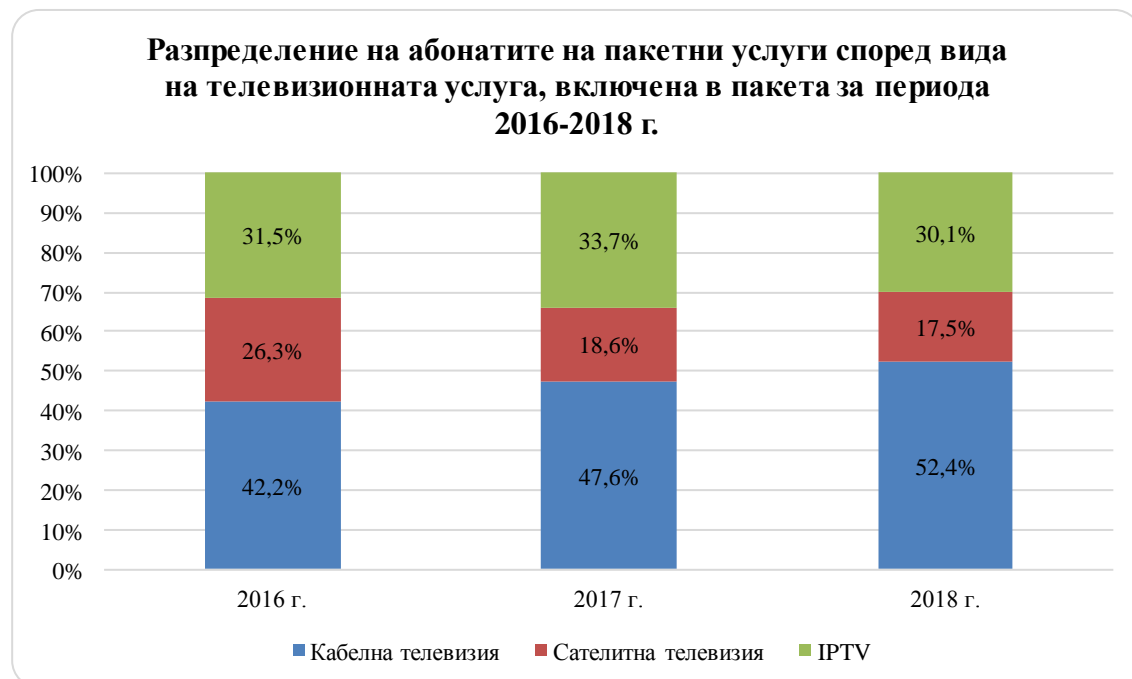
Броят на абонатите на пакетни услуги с включена телевизионна услуга в тях отново бележи спад, като през 2018 г. спрямо предходната година той е в размер на 8,7%. На следващата фигура е представен дялът на абонатите на пакетни услуги с включена телевизионна услуга в общия брой абонати, разпределени по платформи към 31.12.2018 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 26

През последните няколко години структурата на абонатите по вид на потребяваната услуга – самостоятелна или пакетна, се изменя значително при две от телевизионните платформи. Спрямо края на 2016 г. дяловете на абонатите на пакетни услуги със сателитна и IP телевизия намаляват наполовина, а спрямо 2017 г. – намаляват с 4,3 и 19,9 процентни пункта, като към 31.12.2018 г. достигат съответно 11,1% и 44,6% от общия брой абонати на съответната платформа (фигура 23). За същия период (спрямо 2016 г.) относителният дял на абонатите на пакетни услуги с включена кабелна телевизия нараства с почти 8 процентни пункта и с 2,9 процентни пункта спрямо 2017 г., достигайки до 61,2%.

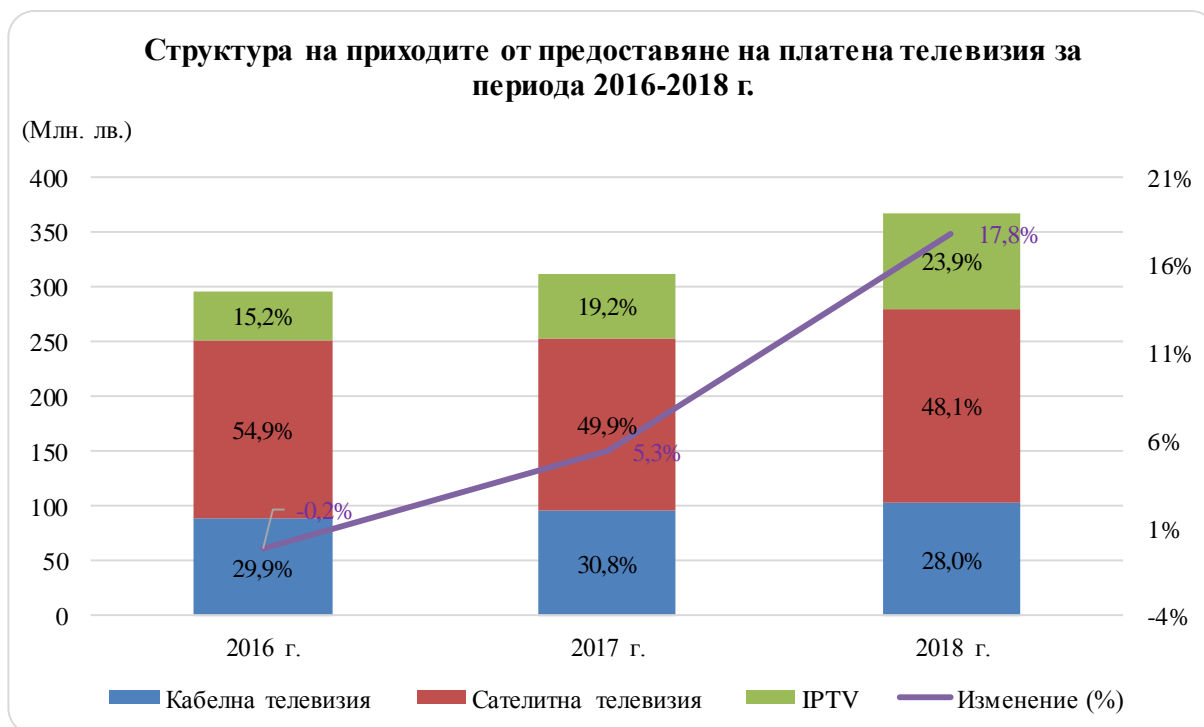
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 27

И през 2018 г. продължава наблюдаваният през предходната година ръст в дела на абонатите на пакетни услуги с кабелна телевизия. За едногодишния период той нараства с 4,8 процентни пункта и към 31.12.2018 г. обхваща над половината от абонатите на пакетни услуги с включена телевизия – 52,4% (фигура 27). Увеличението на дела на пакетите с кабелна телевизия се дължи предимно на отчетения спад в броя на абонатите на пакетни услуги със сателитна телевизия и IPTV през изтеклата година и не толкова на ръста в броя на абонатите на пакетни услуги с кабелна телевизия. През 2018 г. спрямо 2017 г. броят на абонатите на пакетни услуги със сателитна телевизия е намалял с 14% в абсолютно изражение (или с 18,6 хил. абоната), а делът им в общия брой абонати на пакетни услуги с включена телевизия – с 1,1 процентни пункта до 17,5%. За първи път е регистриран спад и в броя на абонатите на пакети с IPTV – с 18,5%, което рефлектира негативно и върху дела му в общия брой за едногодишния период, намалявайки с 3,6 процентни пункта до 30,1%.

Приходи от предоставяне на услуги по разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Обемът на общите приходи с включени приходи от пакетни услуги от платена телевизия през 2018 г. възлиза на 368,240 млн. лв., като нараства спрямо 2017 г. с почти 18% (фигура 25). На следващата фигура е представено разпределението на приходите от предоставяне на платена телевизия, включително приходите от пакетни услуги с телевизия, в общия обем на сегмента на дребно.

Забележка: Представените данни за приходите на кабелна телевизия, сателитна телевизия и IPTV включват приходи от пакетни услуги с телевизия, оценени на база разпределението на абонатите на пакетни услуги с телевизия по платформи.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 28

Приходите и от трите телевизионни платформи бележат ръст през 2018 г. спрямо предходната година. Най-съществен е той при приходите от IPTV, които се увеличават с 46,1% за едногодишния период, а делът им в общия обем на пазарния сегмент на дребно нараства с 4,7 процентни пункта, достигайки 23,9%. Въпреки отчетеното нарастване на приходите от сателитна телевизия – с 13,4% спрямо предходната година, делът им в общия обем на пазарния сегмент намалява с 1,8 процентни пункта, но остава най-висок – 48,1%. При приходите от предоставяне на кабелна телевизия в абсолютно изражение също се отчита ръст – със 7,2% спрямо 2017 г., като делът им в общия обем на пазарния сегмент намалява с 2,8 процентни пункта до 28% (фигура 28).

Приходите от предоставяне на пакетни услуги с включена телевизия представляват почти 33% от общия обем на сегмента на дребно. Приходите от самостоятелна IPTV и сателитна телевизия проявяват тенденции на ръст, като представените по-горе по отношение на общите приходи по платформи, съответно с 64,1% и 11,2%, докато приходите от самостоятелна кабелна телевизия намаляват с 16% спрямо 2017 г. Този спад се дължи на намаление в потреблението на самостоятелна услуга за сметка на това в пакет, като генерираните приходи от пакетни услуги с кабелна телевизия са в състояние да компенсират спада от самостоятелната в общите приходи от телевизионната платформа за наблюдавания едногодишен период.

5.2. Пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и IPTV на едро

През 2018 г. общият брой на предприятията, които предоставят услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, включително чрез IPTV и/или DVB-C способ на едро, е 12.

Подробна информация за броя на предприятията, предоставяли през 2018 г. услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, за броя на потребителите на услугите и за размера на получените от тях приходи, както и за структурата на пазара на горепосочените услуги, е представена в таблица 13 и на фигура 26 по-долу:

Таблица 13

Брой предприятия, брой абонати/потребители и приходи от предоставяне на услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми през 2018 г.

Видове услуги за пренос и разпространение на радио- и телевизионни програми на едро	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2018 г.	Брой абонати/потребители на услугата към 31.12.2018 г.	Приходи от услугата през 2018 г. (в млн. лв. без ДДС)
1.1. Услуги за пренос на радио- и телевизионни програми, в т.ч.:	6	65	6,838
1.1.1. Наземен радиорелеен пренос	1	///	
1.1.2. Спътников пренос	4	20	6,396
1.1.3. Друг вид пренос	2	///	
1.2. Услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, вкл. IPTV услуга на едро, предоставяна на други предприятия, в т.ч. :	6	74	26,836
1.2.1. Наземно радиоразпръскване	5	41	22,593
1.2.2. Спътниково радиоразпръскване	2	///	
1.3. ТВ услуга на едро (чрез IPTV и/или DVB-C способ), предоставяна на други предприятия, с цел препродажба	2		
Общо	12	175	35,673

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2018 г. броят на предприятията, предоставящи услуги за пренос на радио- и телевизионни програми, остава непроменен спрямо този за 2017 г. – 6. Броят на потребителите на тези услуги нараства с над 12% спрямо предходната година.

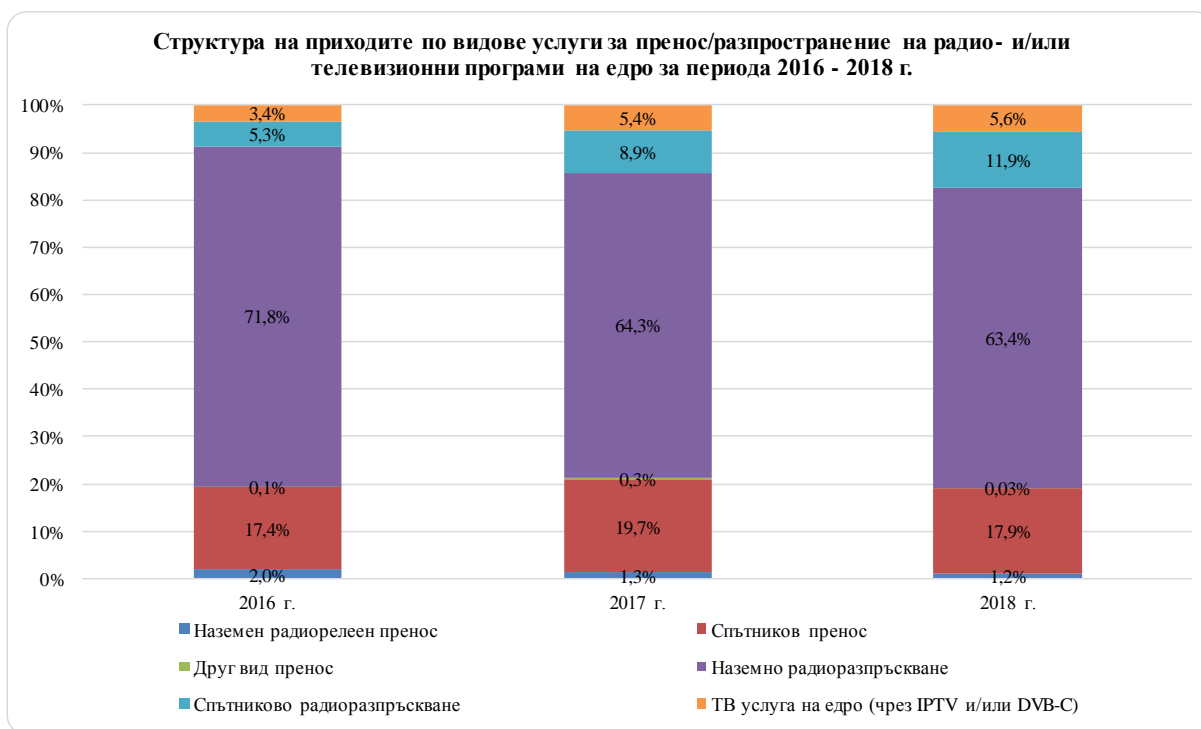
Спрямо 2017 г. предприятията, предоставящи услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, намаляват с едно до 6, а потребителите на този вид услуги остават без изменение за едногодишния период⁴⁵. Телевизионни услуги на едро чрез IPTV и/или DVB-C способ през 2018 г. се предоставят само от две предприятия⁴⁶.

Приходите от предоставяне на услуги на едро за пренос и разпространение на радио- и телевизионни програми възлизат на 35,673 млн. лв. и за разлика от предходния едногодишен период, когато беше регистриран съществен спад, през 2018 г. те бележат ръст от 2,8% спрямо предходната година. Този ръст е в резултат от нарастване в абсолютния обем на приходите от разпространение на радио- и телевизионни програми на едро и от предоставяне на телевизионни услуги на едро чрез IPTV и/или DVB-C способ, съответно с 5,6% и 6,1%. Приходите от услуги за пренос на радио- и телевизионни програми продължават да намаляват и през 2018 г., като отчетеният спад спрямо предходната година е 7,5% в абсолютно изражение.

В приходите от услугите, включени в основната група за разпространение на радио- и телевизионни програми, се наблюдава ръст, съответно с 37% за спътниковото радиоразпръскване и с 1,2% за наземното радиоразпръскване, докато в приходите от услугите, включени в основната група за пренос на радио- и телевизионни програми, а именно наземен радиорелеен пренос, спътников пренос и друг вид пренос (оптичен), е отчетен спад, съответно с 1,2%, 6,5% и 89,3%.

⁴⁵ Налице е преструктуриране на таблица 13 спрямо представената в годишния доклад на КРС за 2017 г. Общият брой на предприятията по т. 1.2. на таблица 13 в настоящия доклад обхваща предприятията по т. 1.2.1. и т. 1.2.2. (без дублиране) и не включва предприятията по т. 1.3;

⁴⁶ „Митко.Ком“ ЕООД и „Виора Интерактив“ ООД.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 29

От данните на фигура 29 е видно, че и през 2018 г. най-голям дял в общия обем на приходите от предоставяне на услуги на едро за пренос и разпространение на радио- и телевизионни програми продължава да заема наземното радиоразпръскване – 63,4%, а най-малък дял (0,03%) заемат услугите на едро за предоставяне на друг вид пренос (оптичен) на радио- и телевизионни програми.

5.3. Наземно радиоразпръскване на радиопрограми – УКВ радиоразпръскване

В края на 2018 г. 61 предприятия притежават регистрация в КРС за предоставяне на услуги за наземно радиоразпръскване на радиопрограми, като 59 от тези предприятия са действащи. Предприятията с национално покритие към 31.12.2018 г. остават две – Българско национално радио и „Дарик радио” АД.

Обобщение

През 2018 г. за сегмента „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми” се наблюдават следните изменения спрямо 2017 г.:

- Ръст в общия обем на приходите от сегмента, в резултат основно от отчетения ръст в приходите от предоставяне на разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно;
- Ръст в броя абонати на дребно, в резултат на което нараства проникването на телевизионната услуга сред домакинствата;
- Спад в потреблението на услуги с включена телевизия на дребно в пакет;
- Нарастване на броя потребители и приходите от услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми на едро.

6. Перспективи за развитие на българския пазар на електронни съобщения

Българският пазар на електронни съобщения продължава да следва тенденциите на развитие на европейския пазар. Високите изисквания на потребителите по отношение на качество и разнообразие на предлаганите услуги водят до засилена конкуренция между предприятията, доставчици на електронни съобщителни услуги. Освен че инвестират в разгръщането на NGA мрежи, предприятията съсредоточават своето внимание към предлагането на дигитални услуги и иновации в отговор на изискванията за високи и свръх-високи скорости, пространство за съхранение, сигурност на връзката, защитеност на информацията и мобилност на устройствата. Все по-използвани стават хибридните услуги, съчетаващи в себе си традиционните електронни съобщителни услуги с комуникациите Машина-Машина, свързано съдържание, интернет на нещата (IoT) и др. Очаква се наблюдаваните през 2018 г. тенденции, да се запазят и през 2019 г., а именно:

- Силна конкуренция между основните предприятия – доставчици на мобилна телефонна услуга в страната и ръст в размера на общото потребление на мобилна телефонна услуга и на реално изговорените минути в роуминг от абонати на българските предприятия;

- Ръст в броя на абонатите на мобилен интернет, използващи LTE технология, поради увеличаване на покритието на LTE мрежите и поради засилената конкуренция в този сегмент в посока предлагане на нови и все по-разнообразни услуги – облачно пространство за съхранение на данни, телевизионно съдържание и др.;

- Ръст в броя на абонатите, използващи фиксиран високоскоростен и свръх-високоскоростен достъп, дължащ се на миграцията към NGA мрежи, предоставящи широк спектър от възможности - доставяне на съдържание с висока разделителна способност (видео или телевизионно), поддържане на изискващи висока скорост приложения, доставяне на симетрични ширококолентови връзки и др.;

- Спад в броя на абонатите и приходите от фиксирана телефонна услуга, предоставяна самостоятелно или в пакет с други услуги, поради намаляващия интерес на потребителите към услугата;

- Ръст в абонатите и приходите от IP телевизия и продължаване на тенденцията на преразпределяне на абонатите на платена телевизия между платформите в градовете и селата;

- Свиване на сегмента „линии под наем“ поради предлаганите на пазара алтернативни продукти за достъп, които осигуряват всички функционални характеристики на услугата „линия под наем“ като същевременно се адаптират по-добре към индивидуалните нужди и изисквания на клиента;

- Ръст в броя на абонатите на пакетни услуги и на приходите от тях и запазване на предпочитанието към пакетните услуги, формирани от две електронни съобщителни услуги (двойни пакети) и по-конкретно към пакетите, включващи мобилен глас и мобилен интернет. Предприятията ще продължат усилията си за повишаване на качеството на предлаганите услуги, като включват към традиционните електронни съобщителни услуги и допълнителни т. нар. „цифрови услуги“ и услуги за съдържание.

7. Предоставяне на универсалната услуга

7.1. Степен на задоволеност от предоставянето на универсалната услуга

Към 31.12.2018 г. предприятието, задължено да предоставя универсалната услуга⁴⁷ – БТК, осигурява 81% покритие, измерено по брой териториални единици. Спрямо 2017 г. е регистриран незначителен спад на покритието (с 1 процентен пункт) в резултат на по-бързия темп на намаляване на броя териториални единици, в които се предоставя фиксирана телефонна услуга, спрямо темпа на намаляване на броя на населените места към 31.12.2018 г. Посоченото покритие обхваща населени места и селищни образувания (курортни комплекси и други), които фигурират в Единния класификатор на административно-териториалните и териториалните единици⁴⁸.

През 2018 г. телефонната плътност по домакинства⁴⁹ бележи спад с 3,4 процентни пункта спрямо предходната година, в резултат на устойчивата тенденция на намаляване на общия брой домашни абонати на БТК. Към 31.12.2018 г. БТК осигурява достъп и предоставя обществени телефонни услуги на близо 16% по-малко домашни абонати спрямо предходната година.

7.2. Анализ на предоставянето на универсалната услуга

7.2.1. Достъп и предоставяне на универсалната услуга

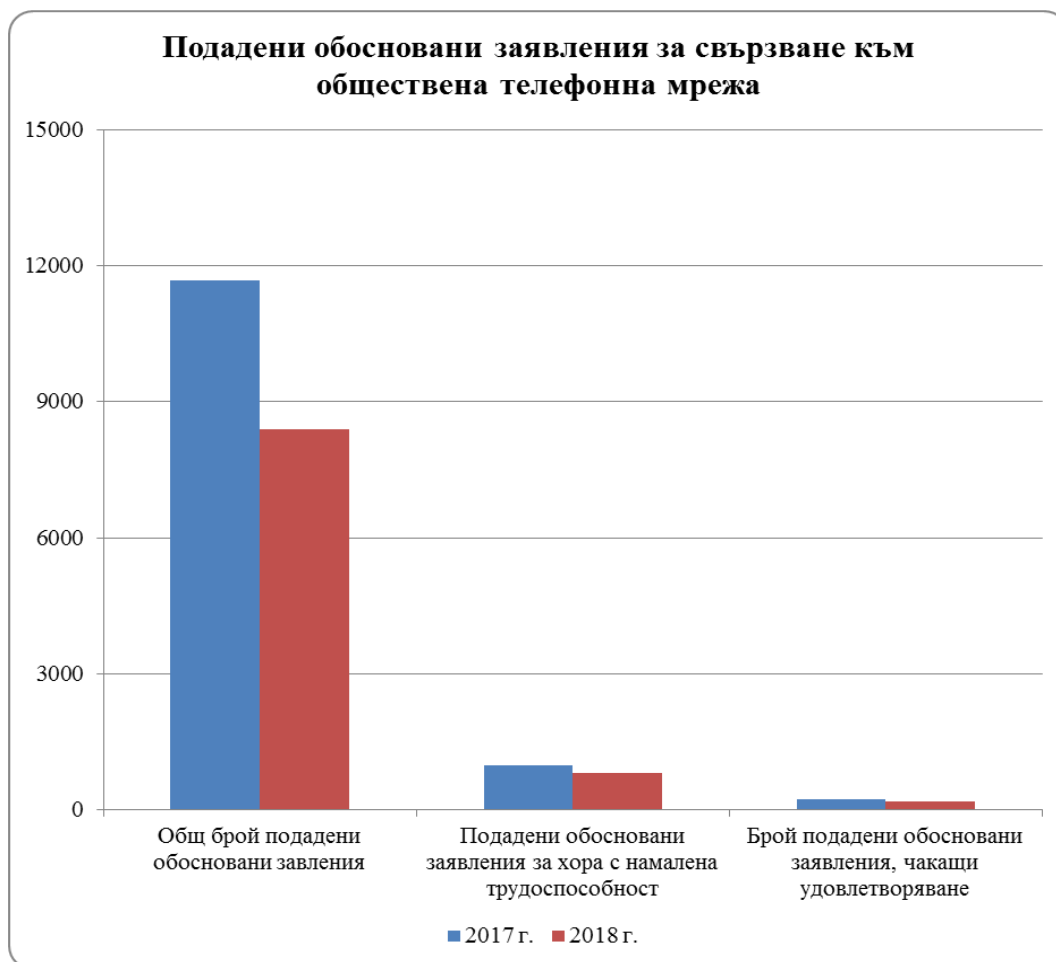
Видно от фигура 30 по-долу, към края на 2018 г. общият брой подадени обосновани заявления за свързване е намалял с 28,2% спрямо предходната година. Продължава да се наблюдава намаление и на броя подадени заявления за свързване от хора с увреждания, като подадените заявления за свързване са с близо 16% по-малко спрямо предходната година. Това потвърждава трайната тенденция към намаляващо използване на услугите от обхвата на универсалната услуга.

---

⁴⁷ На основание § 7 от Закона за електронните съобщения.

⁴⁸ <https://www.ekatte.com/>;

⁴⁹ Показателят „плътност по домакинства” се измерва като общият брой домашни телефонни постове се раздели на броя на домакинствата в страната (въз основа на данните от последното официално преброяване на НСИ, проведено през 2011 г.).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 30

През 2018 г. броят на чакащите удовлетворение заявления е с 13% по-малък от предходната година, което се дължи най-вече на намалението на общия брой подадени заявления. Делът на отказаните заявления за свързване спрямо общия брой подадени заявления е 23%, като от този дял преобладаваща част (близо 70%) е в резултат на оттеглен интерес на клиентите.

БТК изпълнява задължението си да осигурява безплатни повиквания към спешни номера, като през 2018 г. делът на реализирания трафик към тях се запазва и възлиза на 0,08% от общия обем трафик към национални номера.

7.2.2. Достъп до обществени телефонни апарати

Трайната тенденция на спад в броя на обществените телефонни апарати (ОТА), собственост на БТК, продължава и през 2018 г., макар и с намаляващи темпове спрямо предходни години (за сравнение през 2017 г. спрямо 2016 г. броят им е намалял с 12,6%, докато през настоящия едногодишен период намалението е с 4,6%). Както през 2017 г., така и през 2018 г. изпълнението на критериите за достатъчност по отношение на инсталираните ОТА в кметства с над 1500 жители значително надвишава минималния необходим брой, регламентиран с Наредба № 6. За останалите категории кметства критериите за достатъчен брой ОТА не са изпълнени.

Съгласно регламентираните в Наредба № 6⁵⁰ критерии, БТК има задължение за осигуряване на достатъчен⁵¹ брой ОТА. Според тези критерии в Таблица 14 е представен броят на ОТА, при който задължението за осигуряване на достатъчен брой през 2018 г. би се счело за изпълнено.

Таблица 14

Население	Брой кметства	Достатъчен брой ОТА
под 500 жители	1974	1974
от 500 до 1500 жители	1010	1288
над 1500 жители	463	3613
Общо:	3447	6875

Източник: Изчисления по данни, подадени в КРС

Броят на ОТА, собственост на БТК, в чиито качествени характеристики са включени улеснения за потребители с увреден слух и за потребители, лишени от зрение или с увредено зрение, също бележи понижаване от 7,1% спрямо предходната година. Към 31.12.2018 г. тези ОТА достигат 61,1% от общия брой обществени телефонни апарати в страната. Част от тях са снабдени с текстова или друг вид връзка за хора с увреден слух или говор и са достъпни за потребители в инвалидни колички, като са монтирани на подходящи места. През 2018 г. няма промяна в параметъра за качество на предоставяните ОТА спрямо предходната година, който продължава да бъде 90%, като съответства на целевите стойности на параметрите за качество на обслужване, определени с Решение № 345/31.03.2011 г. на КРС.

Безплатни повиквания към националните номера за спешни повиквания и към единния европейски номер за спешни повиквания „112” могат да бъдат осъществени от всички обществени телефонни апарати.

7.2.3. Осигуряване на телефонен указател и предоставяне на справочни услуги

Съгласно ЗЕС и във връзка с разпоредбите на чл. 6 от Наредба № 5⁵² предприятието, задължено да предоставя универсалната услуга, издава поне един телефонен указател в печатна и/или електронна форма. И през 2018 г. КРС одобри направеното от БТК предложение за издаване на обществен телефонен указател за 2018 г.

⁵⁰ Наредба № 6 от 13 март 2008 г. за универсалната услуга по Закона за електронните съобщения (загл. изм. ДВ, бр. 77 от 9 октомври 2012 г.);

⁵¹ За достатъчен брой се счита наличието на поне 1 обществен телефон и/или 1 точка за обществен достъп до гласови телефонни услуги в кметства с до 500 жители; поне 1 обществен телефон и/или 1 точка за обществен достъп до гласови телефонни услуги на 500 жители в кметства с над 500 жители, и поне 1 обществен телефон и/или 1 точка за обществен достъп до гласови телефонни услуги на 1500 жители в кметства с над 1500 жители. За определянето на броя кметства във всяка категория според броя жители, с оглед изчисляването на достатъчния брой обществени телефонни апарати, са използвани данни от Националния регистър на населените места на НСИ: <http://www.nsi.bg/nrnm/index.php?f=8&ezik=bul>;

⁵² Наредба № 5 от 13.12.2007 г. за условията и реда за издаване на телефонни указатели, включително работата с базите данни, тяхното прехвърляне и ползване, както и за предоставяне на телефонни справочни услуги.

в електронна форма. Указателят е достъпен на официалната страница на предприятието⁵³. Няма реализирани продажби на телефонен указател в печатна форма.

В съответствие със задължението да предоставя информация за номерата, включени в общия телефонен указател през годината, БТК осигурява на крайните потребители 24 часа в денонощието телефонна справочна услуга чрез номер 11 800.

През 2018 г. се наблюдава значителен спад в размер на 20,4% на осъществения трафик от крайни потребители при осъществяване на телефонни справочни услуги и 19% спад на трафика към номера за безплатни спешни повиквания.

7.2.4. Достъпност на цените на универсалната услуга

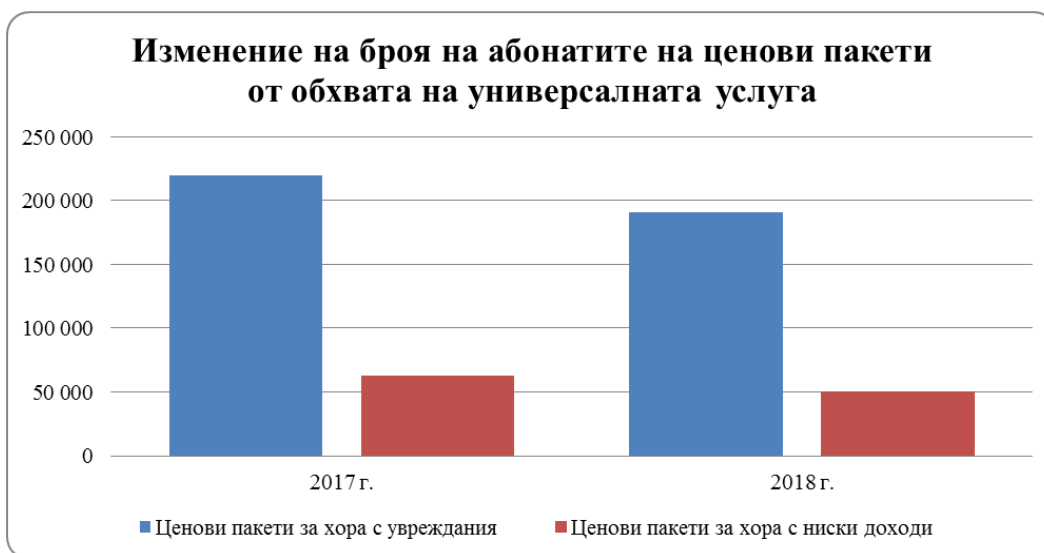
Изпълнявайки задължението за предоставяне на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга на достъпни⁵⁴ цени, през 2018 г. БТК продължава да предлага, без изменение в цените и условията, ценовите пакети, предназначени за потребители, които са: хора с ниски доходи („Ограничен” план, според наименованието, обявено от БТК); хора с увреждания с над 90% намалена трудоспособност или намалена възможност за социална адаптация (план „Инвалиди 160”, според наименованието, обявено от БТК); хора с увреждания с над 50% намалена трудоспособност или намалена възможност за социална адаптация (план „Инвалиди 300”, според наименованието, обявено от БТК); хора със специални социални нужди, настанени в социални и здравни заведения (план „Социални и здравни заведения”, според наименованието, обявено от БТК).

През юли 2018 г. БТК предложи промени в условията и цените на пакетите от обхвата на универсалната услуга „Ограничен план“, „Инвалиди 160“ и „Инвалиди 300“, увеличавайки включения брой на услугите, цените, и предвиждайки отпадането на текущите пакети. КРС стартира обществено обсъждане в съответствие с чл. 10, ал. 2 от Методиката за определяне на цените и ценовите пакети на универсалната услуга. В рамките на стартираната от КРС процедура БТК внесе писмо, с което оттегли предложението си и отправи искане за отмяна на задълженията за предоставяне на ценови пакети за хора с увреждания, хора със специални социални нужди и хора с ниски доходи. С Решение № 398/19.09.2018 г. КРС прекрати процедурата по чл. 197 от ЗЕС и отхвърли искането на предприятието.

Към 31.12.2018 г. абонатите на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга намаляват с 14,5% спрямо 2017 г. На графиката по-долу, е представена динамиката в броя на абонатите на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга за 2017 г. и 2018 г.

⁵³ <http://www.vivacom.bg/online/cgi-bin/wpd.cgi?temp=home.html&ls=0>;

⁵⁴ Регламентирани в Методика за определяне на цените и ценовите пакети на универсалната услуга, приета с Постановление № 254 от 23.10.2008 г. на Министерски съвет, обн., ДВ, бр. 94 от 31.10.2008 г.

Източник: Изчисления по данни, подадени в КРС

Фиг. 31

Броят на абонатите на ценови пакети за хора с ниски доходи и броят на абонатите на ценови пакети за хора с увреждания намаляват за 2018 г. спрямо предходната година, съответно с 19,6% и 13,0%, което затвърждава дългосрочната тенденция на спад в използването на ценови пакети от обхвата на универсална услуга. В данните на фигура 31 не е включен броят на абонатите, използващи ценови пакети за хора със специални социални нужди, тъй като възлиза на едва 0,025% от общия брой потребители на ценови пакети част от универсалната услуга.

7.3. Качество при предоставяне на универсалната услуга

Параметрите за качество на обслужване при предоставяне на универсалната услуга са регламентирани в Наредба № 6, като целевите стойности на параметрите са приети с Решение на КРС № 345/31.03.2011 г и са публично достъпни на официалната интернет страница на комисията⁵⁵.

Съгласно данните, подадени от БТК, през 2018 г. дружеството отчита изпълнение на всички целеви стойности.

7.4. Компенсиране на нетни разходи от предоставянето на универсалната услуга

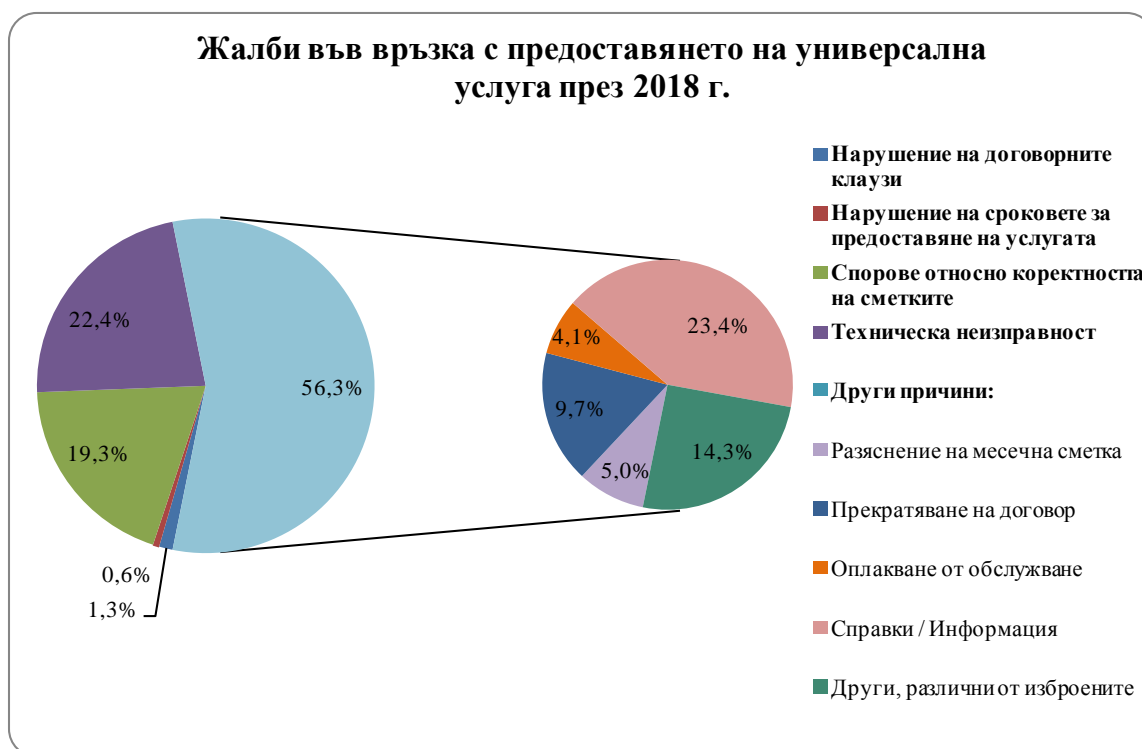
През 2018 г. БТК не внесе в КРС искане за компенсиране на несправедливата тежест от предоставянето на универсалната услуга, в рамките на законоустановения срок 30.06.2018 г. Поради това през изминалата година не е определен размер на нетните разходи и не е установявано дали тези разходи водят до несправедлива тежест за задълженото предприятие. Предвид липсата на искане за компенсиране на несправедливата тежест от предоставянето на универсалната услуга, дейността на Фонда за компенсиране на универсалната услуга не е стартирала и в него не са постъпвали средства.

⁵⁵ <http://www.crc.bg/section.php?id=904&lang=bg>

7.5. Жалби и удовлетворяване на жалбите

Съгласно Общите условия за взаимоотношенията между БТК и крайните потребители предприятието осигурява възможности на потребителите да наблюдават и контролират самостоятелно разходите си чрез предоставяне на безплатни детайлизирани сметки⁵⁶, безплатно избиращо ограничаване на изходящите повиквания и разсрочено плащане при свързване към обществени телефонни мрежи.

През 2018 г. броят на постъпилите в БТК жалби във връзка с предоставяне на универсална услуга е с 23,7% по-малък в сравнение с 2017 г. Предмет на жалбите най-често са техническа неизправност, спорове относно коректността на сметките, прекратяване на договор и справки/информация във връзка с разяснение на месечни сметки. Причините за подаване на жалби са илюстрирани на фигура 32.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 32

Процентът на жалбите за техническа неизправност спрямо общия брой през годината достига 22,4%, отбелязвайки ръст от 4% в сравнение с 2016 г. и 2017 г. Същевременно, делът на жалбите за прекратяване на сключени договори спрямо общия брой жалби е 9,7% и бележи намаление с 6 процентни пункта, в сравнение със същия показател за предходната година. Налице е спад от над 74% в броя на жалбите поради нарушение на договорните клаузи и спад от близо 59% поради нарушение на сроковете за предоставяне на услугата.

През 2018 г. процентът на неудовлетворените жалби възлиза на 71% от общия брой подадени жалби, отчитайки ръст от 10 процентни пункта в сравнение с 2017 г.

⁵⁶ Съдържанието на детайлизираната сметка е регламентирано в чл. 260, ал. 3 от ЗЕС.

7.6. Перспективи за развитие на универсалната услуга

Част от услугите от обхвата на универсалната услуга продължават да са широко използвани, но интересът към тях намалява пропорционално на спада в търсенето на традиционни телефонни услуги в определено местоположение, които биват замествани от мобилни телефонни услуги и разширяването на възможностите за комуникация чрез широколентовия достъп до интернет. КРС очаква трайната тенденция за намаляване на броя абонати и приходи от услугите от обхвата на универсалната услуга в България да се запази и през 2019 г.